Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 7 (1657) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 14 ЛЮТАГА 1988 г. ЦАНА 12 зл.

Варшава, 1982 год. Ад імя ГП ТППР адзнаку „Заслужаны для польскай культуры“ ўручае Адаму Мальдзісу (стаіць злева) Юзаф Озга-Міхальскі.

З Адамам Мальдзісам — паміж Данчыкам

Нават нашаму чытачу, даволі аддаленаму ад спраў вялікай беларускай літаратуры, Адама Мальдзіса асабліва прадстаўляць не трэба. Напомнім усё ж: **доктар філалагічных навук Адам Мальдзіс** афіцыйна з'яўляецца загадчыкам аддзела дакастрычніцкай літаратуры Інстытута літаратуры Акадэміі навук БССР. А наогул, дык гэта вядомы даследчык беларускай літаратуры, аўтар дзесятка, бадай, кніг, трактуючых найчасцей аб беларуска-польскіх літаратурных узаемасувязях, чалавек, без удзелу якога мала што адбываецца ў сучасным беларускім літаратурным руху.

І таму, калі 7 лістапада мінулага года я апынулася ў Мальдзісаў на вячэры, не магла паўстрымацца... і, нягледзячы на ўрачыстыя абставіны і прысутных гасцей, выпрасіла ў слаўнага вучонага інтэрв'ю.

У кабінеце Адама Мальдзіса па-свойску і, так сказаць, літаратурна. Малодшы сын, які раней дзяліў гэты пакой з бацькам, якраз у войску.

Адразу робім фон: настаўляем адну з дзвюх пласцінак амерыкана-беларуса Данчыка, прысланых гаспадару з далёкай Амерыкі, і пад чароўныя гукі Данчыкавага спявання беларускіх народных песень пачынаем размову.

— Пане Адаме, у беларусазнаўстве, ды й наогул у беларускай літаратуры, дзеюцца

(Працяг на стар. 6)

выказванні

Перш чым пачаць гэтыя радкі, я не мог яшчэ раз не з'ездзіць на сваю Астравеччыну. Каб узнавіць у памяці густы пах свежага жыта, таямнічы пошум сасновых бароў, ціхае цурчанне крынічнай Лошы. Каб сустрэцца з людзьмі, сярод якіх узрос, пачуць ад іх сакавітае, непаўторнае слоўца, са шкадобай разам паразважаць аб тым, як хутка бяжыць гэты няўмольны час.

У час паездак на радзіму не раз мне здавалася, што вось-вось вернуцца з небыцця краявіды, колеры, гукі і пахі дзіцячых гадоў. Але ўсюды былі ўжо іншыя краявіды, колеры, гукі і пахі. Гадоў сорак назад па вёсках не бялелі цагляныя мураванкі, праз поле не ішлі чароды камбайнаў, не беглі слупы электраліній, не надрываліся, буксуючы ў пяску і распускаючы клубы бензінавага куродыму, цяжкагружаныя самазвалы. І толькі аднойчы, калі я, унутрана сцяўшыся, паволі ішоў да старога, закінутага дома (нядаўна ён згарэў), што ў парадзелай, „бесперспектыўнай“ вёсачцы Расолы, на нейкае імгненне прыйшло адчуванне, нібы табе зноў дзесяць год і нібы ты зноў гоніш вулачкай, што абрасла бэзам, з пашы карову. Але дастаткова было глянуць праз шчыліны ў дошках, якімі калісь, выязджаючы, забілі вокны, пабачыць пакрытыя цвіллю нейкія зусім пачужэлыя сцены, каб адразу ж вярнуцца ў сённяшнюю рэальнасць, яшчэ раз канстатаваць спрадвечную ісціну, што час адваротнага бегу, на жаль, не мае.

(З кнігі Адама Мальдзіса „З літаратуразнаўчых вандраванняў“).

ВЯРТАЕМСЯ ДА НАРОДНАГА

БЕЛАРУСКІЯ ПАЯСЫ

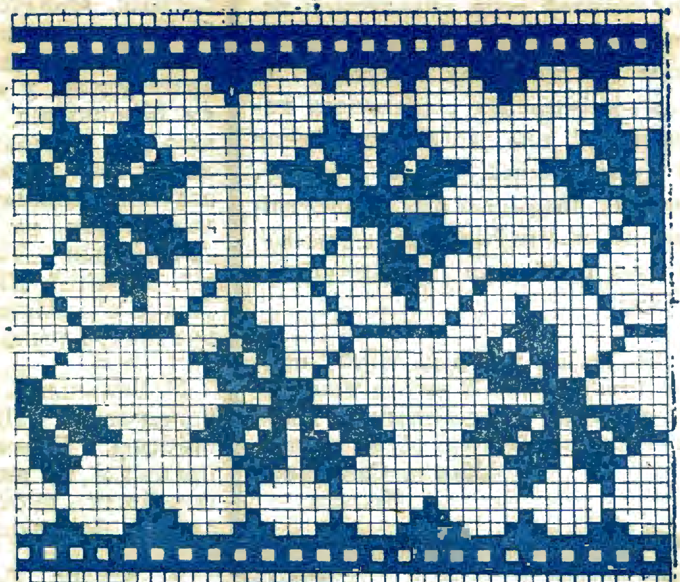
У рэдакцыю прыйшло пісьмо ад чытачоў з Бельска.

„Мы нядаўна пачалі выпісваць „Ніву“, — пісаў Янка Масальскі. — Мы з жонкай вельмі цікавімся народнымі матывамі ўвышыўцы, асабліва ў беларускай, але ў „Ніве“ мы нічога такога не бачым. Жонка шмат вышывае. Яна хацела б што-небудзь вышыць з беларускага адзення ці ўбранства хаты. Цікавяць нас асабліва слуцкія паясы і ўзоры вышыўкі на беларускіх кашулях крыжыкам ці ў васілёчкі. Можа б вы надрукавалі ў газеце трошкі аб гэтым і паказалі, як такія рэчы робяцца. Вельмі просім расказаць пра слуцкія паясы. Сардэчна дзякуем. (Подпіс)“

Вядома, сёння тэхнічны прагрэс і вучоныя стварылі многа новых матэрыялаў і іншых сродкаў для ткацтва ці вышыўкі. Але жыццё паказала, што ніякія нейлоны ці стылёны не заменяць натуральных матэрыялаў — льнянога палатна, воўны ці шоўку. Таму ўсё, што будзем вышываць, няхай будзе на добрай ільнянай тканіне: блузкі, фартухі, кашулі — на тонкім выбеленым ільне, а ручнікі ці абрусы — на моцным палатне, выбраным па вашаму густу. Але аб спосабах вышыўкі пагаворым іншым разам, а сёння адкажам на пытанні чытачоў.

Слуцкія паясы, як падае Беларуская савецкая энцыклапедыя, — гэта вырабы ручнога ткацтва на Беларусі ў другой

(Працяг на стар. 4)

НА мяжы

АБ ГАЛАСАВАННІ Ў СПРАВЕ РЭФОРМЫ

Як вядома, у канцы лістапада 1987 года было ў нас праведзена галасаванне ў справе рэформы. Праціўнікі рэформы ў Народнай Польшчы пайшлі ў атаку. Гэта яны на вуліцы, у замежных радыёвяшчаннях, у надпольнай прэсе заліваліся непаслядоўным хорам. Істота яго зводзілася да таго, што і галасаванне і рэформа — гэта зло. А зло таму, што ініцыюе іх афіцыйная народная ўлада. Здзівіла мяне, калі даведаўся я, што адзін наш беларус, які працуе, здавалася б, у „рэжымнай" установе — у радыёвяшчанні, катэгарычна заявіў наступнае: „Паводле нашых прагнозаў, у галасаванні возьме ўдзел толькі трыццаць працэнтаў упаўнаважаных, але ўлады і так скажуць, што галасавала каля васьмідзесяці працэнтаў насельніцтва і што болей як пяцьдзесят працэнтаў усіх упаўнаважаных галасавала за рэформу". Адным словам, прыпісваў ён уладам ашуканства. Аказалася аднак, што маніў якраз гэты няўдачны журналіст. Улады не сказалі, што галасавала восемдзесят працэнтаў, і не сказалі, што болей як пяцьдзесят працэнтаў упаўнаважаных галасавала за рэформу. Наадварот, улады паінфармавалі, што галасавала прыблізна семдзесят працэнтаў і што толькі сорак чатыры працэнты ўпаўнаважаных галасавала за рэформу. Калі б спомнены журналіст меў гонар, дык прызнаўся б, што зманіў. Ён аднак гэтага не зрабіў.

Зрэшты, хачу гаварыць не аб журналісце, а аб прынцыпах, якія былі прыменены ў часе галасавання.

Ведаем, што прэзідэнты ЗША, Францыі і многіх іншых дэмакратычных краін выбіраюцца трыццаццю, трыццаццю пяццю працэнтамі ўпаўнаважаных да выбараў грамадзян. Аднак аказалася, што ёсць краіна, у якой абавязваюць тыя ж крытэрыі, якія былі застасаваны ў нашым лістападавым галасаванні. Гэтай краінай з'яўляецца Японія. Напэўна, многія чытачы памятаюць аб адным дзеячу, які заяўляў, што збудуе ў Польшчы другую Японію. Зразумела, што гэтыя дэкларацыі выклікалі смех у асяроддзі людзей, якія рацыянальна думаюць і маюць рэальнае паняцце аб Японіі.

Праўда, не збудавалі мы другой Польшчы і не збудуем другой Японіі, аднак, дзякуючы волі Сейма, зраўняліся з Японіяй у выбары крытэрыяў галасавання. Сейм пастараўся даказаць, што ён выступае за большую дэмакратыю, чым тая, якая выступае ў заходніх краінах. Магло б здавацца, што трэба поўнасцю падтрымаць такую волю нашай уставадаўчай улады. Аднак я асабіста не падтрымліваю. Думаю, што калі б паслы прыпомнілі сабе тыя выбарчыя прынцыпы, якія іх завялі ў Сейм, дык, мабыць, не паставілі б перад звычайным галасаваннем зусім новых, чым у час сеймавых выбараў, прынцыпаў і крытэрыяў.

Пасля галасавання многія паслы спявалі пеаны і гаварылі, што ідэя рэформы прайграла, але выйграла дэмакратыя. Я асабіста не згаджаюся з такім суджэннем. Чаму? Таму, што не разумею, чаму гэта ўсе тыя, што не прымалі ўдзелу ў галасаванні, былі патрактаваны як тыя, хто галасаваў супраць рэформы. Такая трактоўка фальшывая. Асабіста ведаю некалькі чалавек, якія з'яўляюцца прыхільнікамі рэформы, аднак з прычыны хваробы ўдзелу ў галасаванні не прымалі. Дзякуючы дзівосным выбарчым прынцыпам мае знаёмыя таксама залічаны ў лік ворагаў рэформы. А калі так, дык маю падставы да таго, каб гаварыць, што такая ардынацыя не з'яўляецца трыумфам дэмакратыі, а перамогай безгалоўя.

Вось з гэтых прычын не толькі не захапляюся тым, што сталася, але рашуча асуджаю метады, якія па сутнасці скіраваны супраць рацыяналізму. І таму не цешыць мяне тое, што мы „дагналі Японію", бо дагналі не ў той галіне, у якой варта было яе даганяць.

Алесь Барскі

<u>**Перадз'ездаўская дыскусія**</u>

НЕАБХОДНА АБНАЎЛЕННЕ

Кастусь Сідаровіч у артыкуле „Не выбіраць фігурантаў" („Ніва" № 4 ад 24.I.88 г.) закрануў вельмі важныя праблемы, якія неабходна рашыць, каб актывізаваць беларускі культурны рух у Польшчы, каб абнавіць і аздаравіць атмасферу ў БГКТ і вакол яго. Трэба, каб БГКТ стала сапраўдным прадстаўніком беларускай меншасці ў Польшчы і „закапёршчыкам" яе нацыянальна-культурнага руху.

Таварыства не можа быць адным з многіх бюракратычных апаратаў. А вядома ж, што бюракратычны апарат (у якой краіне б ён не быў), заўсёды варожа адносіцца да дзеяння і грамадскай актыўнасці.

Не хачу называць канкрэтных асоб, у крытыцы нашага асяроддзя гэта не прынята. Амаль ва ўсіх аддзелах фармальна існуюць фігуранты. Гэта — ці то старшыні, ці то члены праўленняў. На жаль, у гэтых фігурантаў ёсць колькасная перавага. Праўда, прысутнічаюць яны на пленумах аддзелаў ці іншых імпрэзах „забававага характару", але „дзейнасць" іхняя ў гэтым, бадай, толькі і праяўляецца. Маладыя амаль адсутнічаюць у праўленнях аддзелаў, а гэта найбольш ініцыятыўная група.

На жаль, давер да БГКТ надта зменшыўся. З гэтага вынікае грамадскае патрабаванне: Таварыству неабходна абнаўленне!

Мікола Сахарэвіч,
г. Бельск

З ДРУКУ

І Ў ЛЮБЛІНЕ ЎЖО ВЕДАЮЦЬ

І ў Любліне ўжо ведаюць пра беларусаў. Тутэйшая штодзённая газета „Штандар люду" ў сваім навагоднім нумары змясціла артыкул „Нашы беларусы" Станіслава Ядчака. Публікацыя гэтая вельмі карысна адрозніваецца ад падобных ёй у іншых польскіх газетах. Відаць, што аўтар пастараўся сабраць інфармацыю і трохі пачытаць пра гісторыю і культуру Беларусі. Праўда, шмат-дзе проста паспісваў ён з кніжкі „Беларусь, Беларусь" Сакрата Яновіча, але прынамсі ўчыніў гэта сумленна, не крыўляючы душою. Хоць мог бы ён ужо, нарэшце, перастаць надакучаць нам тым фактам, што ў часы акупацыі быў у Беластоку паднямецкі Беларускі камітэт, уплыў якога на беларускае тут насельніцтва не з'яўляўся настолькі значным, як можа падумаць мала сарыентаваны ў гэтым польскі чытач газеты. Непатрэбны напамін, які ў некаторых выклікае жаданне свайго роду ліцытацыі тыпу „і палякі не без грахоў". Недакладнасцей у артыкуле можна знайсці больш. Няпраўда, што беларусы займалі важнейшыя пасады ў адміністрацыйным і палітычным апараце на Беласточчыне ў першыя пасляваенныя дзесяцігоддзі. Аўтар не разумее, што далёка не ўсе дзеячы беларускага паходжання адчувалі сябе беларусамі менавіта (наадварот, дамінавала сярод іх польская патрыятычная свядомасць).

Надзвычай трапна заўважае Станіслаў Ядчак польскую трактоўку беларускай з'явы: адсутнасць прызнання беларускага патрыятызму. Нават нясмелыя праявы беларускай нацыянальнай свядомасці палякі часта трактуюць як нацыяналізм. І тое ж паняцце нацыяналізму зусім не прымяняецца з іх боку ў дачыненні да нярэдка крайняга польскага нацыяналізму, усё роўна як быццам нацыяналістамі могуць быць усе іншыя, толькі не палякі... Гэта, вядома, сведчанне няспеласці народа, загледжанага ў свой пуп. Меншых памылак не буду напамінаць аўтару, якому і так варта падзякаваць за сімпатычнае ўрэшце-рэшт зацікаўленне нашай нацыянальнай меншасцю, ды і Беларуссю ў цэлым. Тым не меней хочацца паправіць: тыраж „Нівы", пане Ядчак, у сярэднім значна вышэйшы за тыя няцэлыя чатыры тысячы экземпляраў...

А ўпачатку артыкула чытаем: „Беларус з Беласточчыны, настаўнік піша: Звычайны паляк шмат больш ведае пра жменьку татарскага насельніцтва ў нас, чымсьці пра нейкі чвэрць мільёна беларусаў..."

Вось і маем гатовы падказ спосабу, каб у Польшчы пісалі пра беларусаў: трэба, каб самі беларусы пасылалі падобныя лісты ў рэдакцыі, прымушаючы іх зацікавіцца намі, зрабіць прысутнай беларускую тэматыку ў польскай публіцыстыцы. Калі самі сабе не дапаможам, дык якое маем мы права чакаць помачы ад кагосьці? — сказаў П. Байко з Гайнаўкі, якому дзякуем за дасланне нам выразкі гэтага артыкула.

(ся)

ВАЛЬНЫ СОЙМ ПАД МІНСКАМ

Пад канец мінулага года, 26-27 снежня, адбыўся Вальны Сойм беларускіх патрыятычных суполак. Мясціну дзеля гэтага выбралі ўдала, у маляўнічым кутку Міншчыны, у Палачанцы, што пад Ракавам. Тлум быў вялікі, а гэта ж усяго толькі прадстаўнікі асобных суполак прыехалі, такіх, як вядомыя ўжо „Тутэйшыя", „Талака", „Нашчадкі", „Няміга", „Паходня", „Край", „Узгор'е", „Маладзік". Іх цяпер без ліку, і ўзнікаюць усё новыя!

У Вальным Сойме прынялі ўдзел госці з Літвы, Украіны, з Масквы. Прычым з Масквы прыехалі не адны прадстаўнікі падобных рускіх аб'яднанняў, але і... беларускіх там.

У рабоце Вальнага Сойму ўдзельнікавалі лідэры беларускай камсамольскай арганізацыі, прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларускай ССР і Беларускага фонду культуры.

З асаблівай цікавасцю слухалі сабраныя выступленне вядомага вучонага З. С. Пазняка, які здолеў ахапіць ды пераканаўча выказаць аргументы ў пытаннях нацыянальнае свядомасці, гістарычнае памяці, духоўнае культуры. Выкрываў ён сутнасць механізму таталънае бюракратыі, калі не органы ўлады маюць голас, а адміністрацыйныя работнікі і ўсякія функцыянеры. Калі выканаўчая ўлада пераўтвараецца ва ўстаноўчую, а ўраднік адчувае сябе важнейшым за дэпутата і т.п. Кабінетнае кіраванне дзяржаваю.

Вальны Сойм беларускіх патрыятычных суполак прыняў пастановы, якія датычаць перш за ўсё пашырэння ўжывання беларускай мовы ў рэспубліцы, што дазволіць пашырыць грамадскі рэзананс наогул беларускай нацыянальнай культуры (мова — гэта фундамент культуры!). Будуць зроблены захады дзеля таго, каб вярнуць канстытуцыйныя гарантыі беларускай мове ў культурным, грамадскім і палітычным жыцці Беларускай ССР. Адначасна шмат увагі прысвечана ў гэтых рашэннях праблемам аховы помнікаў гісторыі Беларусі, а таксама яе прыроды і натуральнага асяроддзя чалавека (экалогія!).

Вальны Сойм прайшоў у настроі вялікага энтузіязму, што і не дзіўна, калі дадаць, што з'ехалася сюды амаль выключна моладзь. У гонар моладзі трэба запісаць, што яна заўсёды і ўсюды крочыць на чале ўсякіх пераменаў і рэвалюцыйных здзяйсненняў.

В. Мартыненка, Мінск.

АБ БАРАЦЬБЕ І ПАКУТНІЦТВЕ НАШЫХ СЯЛЯН

Музей Войска супольна з Ваяводскім камітэтам Аб'яднанага страннііцтва людовага наладзілі ў Беластоку выстаўку аб барацьбе і пакутніцтве сялян у час гітлераўскай акупацыі.

Прагрэсіўныя сялянскія арганізацыі, перш за ўсё даваенная маладзёжная арганізацыя Саюз Вясковай Моладзі „Віці", ужо восенню 1940 года стварылі свае баявыя атрады, якія першапачаткова называліся „Сялянскай стражай", а затым, на весну 1941 года, былі перайменаваны ў **Сялянскія батальёны.** У перыяд сваёй найбольшай актыўнасці, летам 1943 года, Сялянскія батальёны аб'ядноўвалі каля 158 тысяч узброеных барацьбітоў. Іх дзейнасць галоўным чынам канцэнтравалася на ахове вёсак ад празмерных налогаў і кантынгентаў, на зрыве планаў па вывазцы моладзі ў Германію на катаржную працу.

Дырэктар Музея Войска ў Беластоку, падпалкоўнік Януш Фігура, адкрываючы гэтую выстаўку (14 студзеня г.г.), адзначыў, што на Беласточчыне Сялянскія батальёны запісалі не адну прыгожую старонку ў гісторыі барацьбы з акупантамі. Ужо ў жніўні 1941 года, калі наша зямля апынулася пад фашысцкім ботам, была ўтворана так званая VII акруга Сялянскіх батальёнаў, каб арганізаваць сялян да барацьбы з акупантам на тэрыторыі Беластоцкага ваяводства. На нашай тэрыторыі праславіліся партызанскія атрады Сялянскіх батальёнаў **Станіслава Свентахоўскага** — „Запалы", **Станіслава Грамадскага** — „Бабжана" (на Аўгустоўшчыне), **Яна Петшака**, якога баявыя сябры ведалі пад клічкай Ян Невядомскі. Яго атрад дзейнічаў у раёне Бельска-Падляшскага. Пад Монькамі меў сваю базу атрад **Чэслава Зноскі** — „Рэнецкага".

Гэтая выстаўка ў Музеі Войска, што ў Беластоку на вул. Кілінскага 7, — пра іх змаганне, пра іх ахвярнасць, пра любоў да сваёй айчыны, пра смерць і пакутніцтва.

Але не толькі. Тут таксама наглядна і павучальна паказаны зверствы фашыстаў. Вось пад шклом пажоўклая, не найлепшай якасці невялічкая фатаграфія, а на адваротным баку яе хтосьці, відавочна, сам фатограф, напісаў: „*Выкапаныя трупы замучаных немцамі ў 1943 г., в. Папоўка*". Ад гэтай вёскі нават следу не засталося. Яе жыхароў, без розніцы на ўзрост і пол, расстралялі 3 ліпеня 1943 года, а ўсе будынкі дашчэнту спалілі, калодзежы разбурылі і засыпалі, вуліцу зааралі. Раней, 16 чэрвеня 1942 года, гітлераўцы ўчынілі расправу над Райскам, дзе пакутніцкай смерцю загінула 149 чалавек.

Шкада, што арганізатары гэтай выстаўкі не пастараліся знайсці гітлераўскую абвестку, у якой яны паведамлялі аб расправе над жыхарамі Райска. Такая абвестка захавалася. Яе бачыў я на нейкай выстаўцы, наладжанай калісьці ў Беластоку ў Доме прафсаюзаў, а таксама была яна публікавана ў альбоме „Беластоцкая зямля абвінавачвае".

На тэрыторыі Польшчы ў яе пасляваенных межах гітлераўцы знішчылі больш тысячы мясцовасцей. У 200 вёсках яны расстралялі ўсіх жыхароў.

Дзеля ўвекавечання змагання і пакутніцтва сялян на тэрыторыі спаленай вёскі *Міхнёў* будуецца зараз *Маўзалей мартыралогіі польскай вёскі*. У Беластоку дзейнічае Ваяводскі грамадскі камітэт па пабудове гэтага маўзалея ў Міхнёве. Узначальвае яго ваявода *Мар'ян Гала*.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Доктар Ян Зенюк знаёміцца з дакументамі аб злачынствах гітлераўцаў на Беласточчыне.

ЛОК У БЕЛЬСКУ

Ліга абароны краіны (ЛОК) — гэта масавая грамадская арганізацыя, якая ставіць сабе мэту ўмацоўваць абаронныя краіны шляхам адукацыі грамадства і выхавання моладзі.

У Беластоцкім ваяводстве да найлепшых арганізацый залічваецца бельскі ЛОК. Там працуюць 43 гурткі з 3695 членамі (дадзеныя на 18.12.1987 г.). Гурткі вядуць актыўную работу сярод насельніцтва. Вось, напрыклад, гурток пры раённым упраўленні ўнутраных спраў папулярызуе традыцыі Войска Польскага, братэрства па зброі з Савецкай Арміяй. Шмат увагі прысвячае бяспечнасці дарожнага руху. Па ініцыятыве гуртка ЛОК пры РУУС утварыўся донарскі клуб, які ўжо аддаў 75 літраў крыві. Удзельнічае ён у арганізаванні спаборніцтваў у абаронным спорце, апякуецца клубам каротхахвалевікоў пры жыллёвым кааператыве.

У бельскай арганізацыі ЛОК пераважае моладзь. У мінулым навучальным годзе ў абаронных спаборніцтвах стартавала каля 2 тысяч чалавек. Здабыта было 570 адзнак абароннай спраўнасці.

Бельскія ЛОК-аўцы ўдзельнічалі ў мінулым годзе ў турніры, прысвечаным Дню мора. Стартавала ў ім на тэрыторыі горада 1800 чалавек. Вучань беларускага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча Андрэй Кардзюкевіч заняў першае месца ў ваяводстве і прадстаўляў нашы ваяводства на цэнтральных спаборніцтвах.

Да найлепш працуючых школьных гурткоў ЛОК залічваецца гурток пры прафесіянальных школах у Бельску. Арганізавана там было 15 палітычна-выхаваўчых і спартыўна-абаронных мерапрыемстваў. Гурток зрабіў больш ста мініяцюр — помнікаў беластоцкай зямлі, больш 150 альбомаў на розныя тэмы — аб польскай зброі, мартыралогіі, баявых дзе-

(Працяг на стар. 7)

ПАЖАР У НАРВЕ

Аб гэтым пажары жыхары Нарвы доўга будуць памятаць. Хвалюе людзей перш за ўсё неймаверная абсурднасць здарэння: чалавек сам падпаліў уласны дом, які ўласнымі рукамі будаваў і на працягу многіх гадоў даводзіў да адмысловай дасканаласці! Ды які яшчэ дом! Высокі, мураваны фундамент, які ў сапраўднасці можна было б палічыць першым паверхам гэтай драўлянай надбудовы, даўжыня — 14 метраў, шырыня — 8,5. Унізе — 4 вялікія пакоі, шырокаваты калідор, кухня, дзве тэрасы, гаспадарчыя кладоўкі. Зверху, на „горцы", — яшчэ два пакойчыкі і калідорчык. Сталярка — з ясеня, абліцоўка — са стружкавых дэкаратыўных пліт. Дарагія гарнітуры мэбляў, вялікі халадзільнік, маразілка для мяса, дарагая вопратка, між іншым, 4 кажухі, футра, скураны плашч і... амаль мільён злотых грашыма за аўтамабіль, прададзены некалькімі месяцамі раней, якія ляжалі ў шкатулцы. Адным словам — набытак усяго жыцця.

І як паверыць, што ўсё гэта ён пусціў з дымам, не зважаючы на далейшы лёс сваіх траіх дзяцей у школьным узросце, і жонкі яшчэ не старой, і самога сябе... Як паверыць у гэта?

І ён рашуча пярэчыць, што не падпальваў, што не мае гэтага граху на сваім сумленні! Жонка яму верыць, трымае яго бок, з плачам галосіць, што ён не вінаваты, хаця ў судзе заўзялася і адмовілася ад усялякіх паказанняў, скарыстаўшы з прыслугоўваючага жонцы права, што ў справе мужа можа не выступаць як сведка.

— Гэта не ён, не мой муж падпаліў наш дом — пярэчыць яна, калі я наведаў яе ў Васьках, дзе зараз у сваіх бацькоў знайшла яна прытулак. — То ж трэба быць найгоршым вар'ятам, каб такое зрабіць! — дадае яна цераз слёзы.

Сапраўды, разумнаму і нармальнаму чалавеку гэта не месціцца ў галаве. Але спецыялісты па псіхалогіі і нервозных хваробах прызналі, што ён поўнасцю можа несці адказнасць за свой учынак, калі суд прызнае яго віноўным. Павышаная нервознасць і гвалтоўнасць гэтага чалавека ў спалучэнні з празмерным спажываннем алкагольных напіткаў не можа быць апраўданнем, бяцццам бы ён не ведаў, што робіць.

І суд рашыў, што ён вінаваты, што падпаліў сваю хату сам, і пакараў яго 3 гадамі пазбаўлення свабоды і дадаткова пазбавіў яго на тры гады публічных правоў. Прыгавор не з'яўляецца правамоцным.

✵

12 ліпеня была так званая свабодная субота. Але не толькі. Праваслаўныя людзі адзначалі яшчэ свята Пятра і Паўла. А свята без выпіўкі, на жаль, у нас яшчэ не бывае. І алкаголь ды сужонскія сваркі чорным ценем наўсцяж снуюцца па гэтай цёмнай справе. А дзе сваркі і гарэлка, там і міліцыя. З'явілася яна і на Пятра і Паўла... Вяртаймася аднак да фактаў.

Суседка, Марыя Я., дом якой таксама драўляны, мяжуе толькі цераз плот, казала ў судзе, што яна з дачкою чысціла якраз парэчкі, якія прывезла ад мамы. І тады заўважыла, што на іх панадворку, пад акном, снуецца густы дым. Нарабіла крыку, што пажар. Яе муж ухапіўся за водаправодны шланг для палівання агарода і накіраваў яго на суседаву веранду, за вокнамі якой бушаваў ужо агонь. Гэта нічога не давала. Струмень вады аказаўся слабым. Хтосьці паведаміў пажарнікаў.

Адзін з супрацоўнікаў гмінінай управы, які вазіў мяне на пажарышча, расказвае:

— Я быў тады ў суседа. Сядзелі, гутарылі, як пры свяце. І тады хтосьці паведаміў, што дом гарыць. Выбег і я. Агонь ужо ахапіў увесь будынак. Пажарнікі безупынку лілі ваду на шчыт суседняй хаты і на шчыт гараўшай, каб утаймаваць агонь.

(Працяг на стар. 5)

ВЫКУПІЦЬ „ПАНА ТАДЭВУША"

Прачытаў я артыкул Алеся Барскага аб „Пану Тадэвушу", які быў выдадзены альштынскім „Паезежам". Думаю, што гэтую кніжку павінны людзі выкупіць. Яна унікальная і па-свойму вельмі каштоўная. Калі ж не выкупяць яе, пакінуць ляжаць і плеснець у магазінах, дык у будучым будзе надта цяжка гаварыць з гэтай выдавецкай фірмай пра надрукаванне наступных кніжак на беларускай мове.

Ці гэты „Пан Тадэвуш" трапіць пад стрэхі? Можа і трапіць... Але яшчэ не бачыў я такога чалавека, які прачытаў гэтую паэму ад пачатку да канца. Нават вучні, замест намагчыся прачытаць гэты несмяротны твор Міцкевіча, усяляк выкручваюцца ад гэтага, карыстаючыся рознымі апрацоўкамі, пераказамі. А калі ўжо і чытаюць, дык адно той фрагмент, такі эратычны, ну, пра тых „мурашак"...

Цікава, чаму так?! Ёсць жа ў паэме сапраўды захапляючыя фрагменты! Здаецца, стамляе чытача рыфма, шляхецтва твора, вяльможнапанскія героі, ды ўсё такое не з нашага свету (акрамя вопісаў прыроды, бо прырода вечная). Таму многія людзі і адносяцца да кніжкі „Пан Тадэвуш", як да нейкага музейнага экспаната ў сваёй кватэры, які сведчыць усяго толькі пра культурнасць сям'і. Паставяць яны на паліцу гэтую кніжыцу і так яна там пыліцца, ніколі не возьмуць яе ў рукі.

У гэтым беларускім выданні „Пана Тадэвуша" трэба браць пад увагу яшчэ і тую акалічнасць, што з'явілася яно на свет Божы не тады, калі павінна было, паўвеку назад, а толькі цяпер. Мова цяпер ужо не тая, і сам пераклад не высокага лёту, даволі слабы, ёсць лепшыя на цэлае неба, напрыклад, Язэпа Семяжона з Мінска. Трэба быць самому паэтам, каб перакладаць „Пана Тадэвуша". Браніслаў Тарашкевіч не быў паэтам, быў філолагам.

Тым не менш, запасы гэтай кніжкі трэба выкупіць, трэба ўсім нам зрабіць так, каб выкупіць. Гэта справа нават не чытачоўскай цікавасці, але проста нацыянальнага нашага гонару! Вось так.

Рышард Бутайла

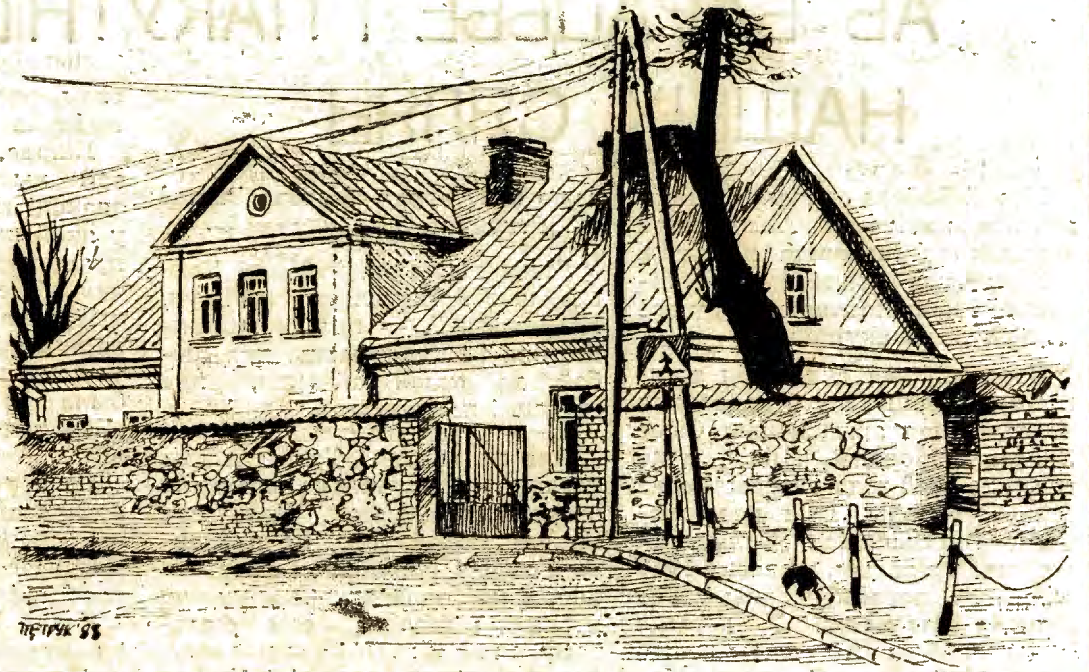
ДЗЕЛЯ РАЗНАСТАЙНАСЦІ

Вайну, як і жыццё ўвогуле, можна паказаць у літаратурнай або нейкай іншай форме — усебакова. Адзін аўтар пакажа яе вачыма дзіцяці, іншы — „у прасторным рамане" раскажа аб ёй шырэй. І чым большая праўда пра яе жудасць, безнадзейнасць, пра чалавечы ваенны лёс паказана ў мастацкай форме, тым большая вартасць самога мастацкага твора.

Ёсць маленькае „але" да таго, што напісаў М. Панфілюк у „Ніве" ад 6.12.87 г. Каб узвысіць Сакрата Яновіча як аўтара „Эпі-

(Працяг на стар. 11)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

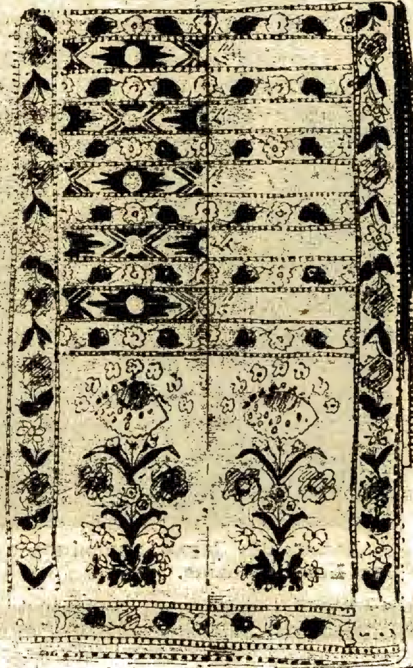

Харошча. Вул. Міцкевіча. Мал. Ул. Петрука.

БЕЛАРУСКІЯ ПАЯСЫ

(Працяг са стар. 1)

палове XVIII і пачатку XIX стагоддзя. Назву атрымалі ад горада Слуцка, дзе ўпершыню пачалі вырабляцца ў гэтак званых персіярнях. Спачатку на слуцкай, а потым і на іншых мануфактурах, капіравалі ўзоры прывезеныя з Блізкага Усходу, потым пачалі ўключаць у арнамент і беларускія матывы, як мясцовыя кветкі — васількі, рамонкі, макі, цэлыя расліны і букеты. Ткаліся паясы даўжынёй ад 2 да 4,5 метраў, шырынёй 20-40 см з шаўковых, залатых і срэбных нітак. Склаўся тып пояса — слуцкі, назва яго стала сінонімам усіх доўгіх шаўковых паясоў. Такія паясы выраблял іся і ў Кракаве, Гродне, Нясвіжы, Ружанах і іншых мясцовасцях, нават у Францыі. Паясы рабіліся аднаніцавыя і двухліцавыя (з адваротным бокам), а нават чатырохліцавыя (па ўсёй даўжыні былі падзелены розным па колеры ўткам). Пояс складаецца з трох частак: сярэдзіна, абляморка (шлячок) і канцы. Сярэднік арнаментаваўся папярэчнымі ўзорамі, абляморка была вельмі рознай, а канцы ўпрыгожваліся багатымі букетамі кветак, часам у вазах або проста на зямлі, часта канцы заканчваліся фрэндзлямі. На паясах, якія вырабляліся ў Слуцку, пераважна былі меткі — „Слуцк" або „Зроблена ў Слуцку" або „у горадзе Слуцку".

Прыклад двухліцавога, шаўковага пояса, дзе выразна бачым падзелены напалову сярэднік, багатая абляморка вакол пояса і букеты кветак на канцах.

Так выглядалі слуцкія паясы. Але нельга забываць, што паясы гэтыя, тканыя з прывазнога шоўку, залатых ці срэбных нітак, былі вельмі дарагія. Маглі іх купіць толькі багатыя людзі. Звычайныя ж сяляне апраналіся проста, а адзежу сваю рабілі з таго, што маглі вырабіць самі і ўласнымі сіламі яе ўпрыгожыць. Таму ў склад народнага адзення ўваходзілі якраз не слуцкія, а звычайныя, саматканыя, з воўны і ільну паясы. Яны былі таксама вельмі прыгожыя. Тканыя з чырвоных, зялёных, фіялетавых, жоўтых і сініх нітак. Часам аснову рабілі з ільну, а ўток быў з воўны. Уся яго прыгажосць заключалася ў колерах і прыгожых арнаментах. Шырыня такога пояса была ад 2 да 6 см, а канцы пераважна ўпрыгожваліся фрэндзлямі ці кутасікамі. Абодва тыпы паясоў вы бачыце на малюнках.

У далейшым рэдакцыя мае намер знаёміць чытачоў з прыкладамі вышыўкі на розным беларускім адзенні — кашулях, блузках, фартухах, ручніках і іншым. Будзем знаёміць з майстрамі рукадзелля, якія яшчэ і па сённяшні дзень займаюцца народнай вышыўкай. І вельмі ж

Сакрат Яновіч

ЗАНАТОЎКІ З АНГЛІІ

— 5 —

У кожны мой прыезд у Лондан здзіўляла мяне тое, што ў англічан няма добрай кухні, хоць у іх прадуктовых магазінах толькі *„птушынага малака"* нельга дастаць. Маючы рэдкага госця, яны запрашаюць яго на абед у грэцкі ці ў італьянскі рэстаранік (ёсць кітайскія, індыйскія, іспанскія, партугальскія, японскія, — словам, — усё Міжземнае мора і Азія). У англійскіх кватэрах ядуць часта і разнастайна, але неяк хутка, усё роўна што без смаку. Шмат гародніны, садавіны, ды ўсякіх экзатычных пладоў, надзвычай вітамінных. Народ тут белазубы, угадаваны. Мужчыны наогул зграбнейшыя за жанчын, акуратнейшыя і высокія. Моладзь не дурэе за джынсамі, не прападае за паказухаю, натуральная ў сваіх рэакцыях. Без комплексаў. Рана ідзе на свой хлеб, пакідаючы бацькоў, якія наракаюць на дзяцей дакладна, як у нас. Не відаць модніцтва — нават заможная англічанка ходзіць у будні ў абы-чым. У Англіі не прынята цікавіцца жыццём суседзяў.

Развіты інстынкт апякунства, спагады. Даволі выказаць нейкае жаданне і — калі яно нічога не каштуе грашыма — табе дапамогуць. Колькі часу свайго патрацілі на мяне ў бібліятэцы людзі, зусім мне чужыя і нічым не абавязаныя.

Я даўно хацеў мець сякое-такое ўяўленне пра англійскую палітыку ў яе дачыненнях з Беларуссю. Нарэшце маю перад вачыма ксераадбіткі некалі тайных дакументаў, у іх ліку і з беларускага боку, датаваныя — пераважна — 1920 годам. На жаль, гонару яны не прыдаюць нам: тадышнія нашы палітычныя дзеячы наўрад ці мелі прынамсі сярэднюю класічную адукацыю. Дрэнна пішучы на французскай або англійскай мовах, яны чамусьці разлічвалі на сур'ёзныя адносіны да іх за Ла Маншам... Захавалася копія інструкцыі аднаго з кіраўнічых работнікаў брытанскай дыпламатычнай службы, які ўрэшце-рэшт забараніў усякія кантакты з місіяй Беларускай Народнай Рэспублікі (па-сялянску бяздарнай у сваіх захадах). Трохі толку атрымлівалася, калі недавучаным беларусам пасрэднікавалі літоўцы, маючы ўжо тады сваю сапраўдную інтэлігенцыю і падтрымку ў заходніх колах (напрыклад, д-р Пурыцкіс). Нагода для роздумаў над гісторыяй беларускага нацыянальнага руху і над тым, як трэба рэальна марыць, каб не апынуцца ў дзівахах.

Прыгожы прыклад культуры думкі, мастацтва прэцыёзнасці, і стылістыкі знаходжу ў кніжцы Барбары Тапорскай і Юзэфа Мацкевіча. Над іх тэкстамі не

ШТО З БЕЛАРУСКІМІ РАДЫЁПЕРАДАЧАМІ?!

У нашу рэдакцыю бясконца звоняць людзі і пытаюцца: „Што здарылася з беларускімі перадачамі, чаму іх няма ў суботу, вечарам, як было дагэтуль?". Маем нагоду адказаць усім адразу, хаця мы ўжо аб гэтым паведамлялі ў № 1 „Нівы" ад 1988 года. Нікуды беларускія радыёперадачы не падзеліся! Проста цяпер яны паяўляюцца на антэне ў іншы дзень і час, а менавіта ў нядзелю, а 8-ай гадзіне раніцы, адразу ж пасля канцэрта па заяўках з Масквы, і працягваюцца паўгадзіны. Перадае іх надалей Беластоцкае радыёвяшчанне на ўльтракароткіх хвалях. Слухайце беларускія радыёперадачы!

(ач)

Звычайны мужчынскі саматканы пояс з воўны або ільну, які насілі па беларускай вышыванай кашулі.

мы хацелі б, каб чытачы адгукнуліся на нашу прапанову. Можа, знойдуцца такія, што самі збіраюць народныя ўзоры, самі ўмеюць нешта прыгожа вышыць ці выгафтаваць. Падзяліцеся, сябры, з намі! Запрашаем, мілыя сяброўкі! На першай старонцы прапануем сёння адзін з матываў папулярных васількоў са шлячкам.

Яніна Чэрнякевіч

ПАЖАР У НАРВЕ

(Працяг са стар. 3)

У натоўпе людзей, што збегліся ратаваць ад пажару, знайшлося трое смельчакоў, якія адважыліся ўскочыць у палаючы дом, каб праверыць, ці няма там каго. Ніхто не ведаў, дзе гаспадар, дзе яго жонка і іх дзеці.

— І хаця, на шчасце, нікога не аказалася, — працягвае свой расказ мой праваднік, — але гэтыя хлопцы ўжо не змаглі вырвацца цераз дзверы, давялося ратавацца вокнамі...

Дзе ж быў уласнік? Жонка з дзецьмі зранку адправілася ў Ваські да бацькоў. Там збіралася радня, каб адзначыць свята. Муж, механізатар у Васькоўскай спулдзельні, застаўся дома. Найперш быў патрэбны ў спулдзельні, а затым бачылі яго ў Нараўскай гасподзе, куды зайшоў на абед, падмочаны гарэлкай у сяброўскай кампаніі. Пасля абеду далучыўся да сямейнай кампаніі ў цесця ў Васьках. І тут, мабыць, дайшло да чарговай сваркі між ім і жонкай. Вярнуліся ў Нарву, дадому. Жонка рашыла нанач ехаць да брата ў Гайнаўку, бо брат забраў туды яе дзяцей. Муж не згаджаўся. Зноў завязалася сварка. Жонка не паслухалася, пайшла на аўтобусны прыпынак, муж за ёю. Тут напаткалі міліцыянера, які мужа забраў на пастарунак...

І тут след абрываецца. Падазроны ў злачынстве чалавек заяўляе, што на пастарунку яго пабілі і ён не памятае, што было з ім далей. Міліцыянеры гэтаму пярэчаць. Суд рашыў, што няма патрэбы даходзіць да праўды ў гэтым пункце справы, бо ён для яе істоты не мае большага значэння. Затое ў паясненні да прыгавору суд сцвярджае:

„...сварка з жонкай і пабой міліцыянерамі давялі... (імя і прозвішча) *да становішча крайняга ўсхвалявання, павялічанага нецвярозасцю"*.

Ён сам кажа, што абудзіўся 25 кіламетраў за Нарвай, аж пад Заблудавам у капіцы сена, і дагэтуль не ведае, як там апынуўся. Адтуль дабраўся да сваякоў у Беластоку і тут, мабыць, давედаўся аб пажары...

— Засталіся мы без нічога, як былі апрануты на летні час, — плача яго жонка. — Ніхто ў нічым нам не дапамог. Запісалася я вось у жыллёвы кааператыў, што ў Гайнаўцы, старшыня абяцаў, што дапаможа. І... нічога. Трэба чакаць у чарзе... І дзе мне падзецца з дзецьмі? То ж пагарэльцам даюць нейкія прывілеі!

Так, толькі не тым, што самі падпальваюць... Так сцвердзіў суд.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Пажар, які на Пятра і Паўла 1986 года ўспыхнуў вось на гэтым новым жылым пасёлку, пагражаў зніштожаннем амаль цэлай Нарвы.

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Аўкцыён у Варшаве

У днях 25-26 лютага г.г. у Доме кнігі „Універсус", што ў Варшаве на вул. Бельведарскай № 20/22, адбудзецца кніжны аўкцыён. Нашых чытачоў павінны зацікавіць у першую чаргу наступныя пазіцыі:

Poz. 43 — Baranski W., Akcja gospodarcza na ziemiach północno-wschodnich, Wilno 1934. Cena wywoławcza 240 zł.

Poz. 59. — Bergerówna J., Księżna pani na Kocku i Siemiatyczach, Lwów 1936. C.w. 1,5 tys. zł.

Poz. 114 — Chętnik A., Spław na Narwi, tratwy, oryle i orylka, W-wa 1935. C.w. 900 zł.

Poz. 178 — Dynowski W., Barwne kufry chłopskie z okolic Wileńszczyzny i Polesia, Wilno 1934. C.w. 1,5 tys. zł.

Poz. 388 — Kozicki S., Bój pod Lidą, W-wa 1930. C.w. 3 tys. zł.

Poz. 465 — Lorentz S., Jan Krzysztof Glaubitz architekt wileński XVIII w., W-wa 1937. C.w. 600 zł.

Poz 477 — Łowmiański H., Studja nad początkami społeczeństwa i państwa litewskiego, T. 1—2, Wilno 1931—32. C.w. 6 tys. zł.

Poz. 592 — Niezbrzycki J., Połesie, Opis wojskowo-geograficzny i studjum terenu, W-wa 1930. C.w. 4,5 tys. zł.

Poz. 1100 — Kolberg J., Mappa jeneralna województwa Podlaskiego, 56×42 cm. W-wa 1827. C.w. 9 tys. zł.

Poz. 1103 — Piadyszew, Mappa generalna Guberni Mińskiey..., 38×38 cm, S. Peterburg 1829. C.w. 6 tys. zł.

Poz. 1360 — Białostoczanin — Wydawnictwo P.P.S., nr 2/1901. C.w. 3 tys. zł.

Poz. 1361 — Jak wyżej..., nr 3/1901. C.w. 6 tys. zł.

Poz. 1362 — Jak wyżej..., nr 4/1905. C.w. 7,5 tys. zł.

Poz. 1601 — Litografia Jana Lewickiego — „Podlasianie — Rusini", 185×170 cm. C.w. 8 tys. zł.

У аўкцыёне можна таксама прыняць удзел пісьмова. У заказах, якія трэба кіраваць па адрасу: Warszawski Antykwariat Naukowy, Al. Ujazdowskie 16. 00-478 Warszawa, неабходна падаць нумар пазіцыі, прозвішча, загаловак і найбольшую суму грошай, якую заказваючы можа заплаціць за выдавецтва.

Пятрусь Байко

бярэ дрымота. Гэтая польская пара аўтараў абараняе беларускія рацыі так, як ніхто з беларусаў! Праўдалюбам заўсёды цяжка: Тапорскую і Мацкевіча мала не заелі, калі меркаваць паводле палемікі ў эміграцкім друку ўсіх тых цэнзараў варшаўскага патрыятызму, яшчэ свежага ўпачатку шасцідзесятых гадоў. — Беларусаў трактавалі мы да вайны найгорш: мы іх не столькі баяліся або ненавідзілі, але — звычайна над звычайным — пагарджалі імі ды нават гідзіліся! І пасля гэтага ўсяго стае нам бессаромнасці лічыць сябе культурным народам! — амаль выкрыквае сваім землякам пані Тапорская, а яны аж бялеюць ад злосці на яе ды свішчуць *„у два пальцы"*, бы даўняя жулія на забытых вясковых танцах.

Дваццаць дзевятага лістапада, нядзеля..Аб тым. што гэта гадавіна трагічнай пагібелі Браніслава Тарашкевіча, успомню я потым. Іду з Таняй у госці да Лёлі і Янкі Міхалюкоў. У іхным застоллі адчуваем сябе так, быццам вярнуліся мы ў свой Беластоцкі край. І чорны хлеб ёсць (дзе яны яго купілі, у якой славянскай пякарні Лондана?). І кіслую капусту ласуем, і квашаныя агуркі, на якія карэнны англелец глядзеў бы з панікай, што задумалі яго падтруціць... І ўспаміны, успаміны: паляшуцкія вячоркі ў маладосць Янкі і кудзельніцы ў перадпаненства Лёлі, першы зімовы снег і *„гайда санкі з вышак даставаць"*, велікодныя парадкі ў веснаход за Нёманам і перадлетняя касавіца на Палессі; жыццё ідзе і не азіраецца, унукі з'явіліся, вось яны пад гарачым небам Паўднёвай Афрыкі, дзе большы сын бізнесменам, варочае мільёнамі долараў і не забывае гаварыць з бацькай-маткай па-беларуску, гадаваўся не ў бядоце, таму не дадумаўся ганьбаваць родным, ён — англічанін беларускай мовы, якому не ўтлумачыш нашых тут хворых праблемаў, палічыць іх за жарт... Праўда, чуў пра эміграцкага багача, які спявае *„Пагоню!"*, але дзіця заядла выхаваў на *„крэсавую"* шляхцянку, ані слова не даўшы яму дзедавага, рыхтык, як беластоцкі нуварыш з лапцюжнага Прыбелавежжа.

З пакутным пачуццём гартаю назаўтра дзеі драмы айцоў марыянаў з Друі, пра якую пісаў у трыццатым годзе „Kurier Wileński": „Pierwszym zarzutem z kategorii tych najcięższych jest ten, że przy ostatnich wyborach do Sejmu z okręgu Drujskiego przeszło aż trzech posłów Białorusinów (...) zgłosiła się niedawno delegacja, złożona z kilku osób i oświadczyła, że *„jeżeli kazania białoruskie będą dalej głoszone, to oni zrobią w kościele burdę, awanturę..."* За гэтым стаяў мітрапаліт Ялбжыкоўскі, чорная памяць аб якім жыве да сённяшняга дня: яго паслядоўнікі грымяць штонядзелі ў касцёлах Нарвы і Нараўкі, Гайнаўкі і Бельска, Саколкі і Дубровы. Вынікі ў іх ёсць: памятаю я Крынкі свайго дзяцінства, у якіх дзівам было тады загаварыць з тубыльцам па-польску, а цяпер тым жа дзівам лічыцца загаварыць па-беларуску менавіта! Неба і зямля, зямля і неба супроць беларускага.

І чым жа яно так награшыла? Няўжо тым, што Беларусь праз тры доўгія і важныя для цывілізацыі стагоддзі цярпела здзек і спусташэнне? Яе ўсё штурхалі назад, у сярэдневякоўе. Тапталіся па ёй, хто і калі здумаў: у ліхалецце 1648-67 гадоў загінула або была выдадзена ў палон **палова** насельніцтва, у першую чаргу ва ўсходніх акругах; у Паўночную вайну Расіі, Швецыі і Польшчы — падобнае зніштажэнне (45%); за выгнанне Напалеона, так, як і Гітлера, беларусы заплацілі найвышэйшую цану, пахаваўшы чвэрць нацыі (мала меншым няшчасцем аказалася славутае *„бежанства"*). А дадаць трэба катастрофу сталінскай калектывізацыі...

Устаем мы з каленяў ды на ўвесь рост?

(Працяг будзе)

З БЕЛАСТОКА НА ГАЙНАЎШЧЫНУ

Пазнаёміліся калектывы з Дубіноў і Хор душпастырства праваслаўнай моладзі з Беластока на супольным канцэрце ў Беластоцкай філармоніі, калі яны далі два канцэрты ў адну нядзелю для беластаччан. Тады і дамовіліся аб супрацоўніцтве і абмене.

І вось у самым канцы мінулага года беластоцкі хор выбраўся ў каляднае турнэ па Гайнаўшчыне.

Па-праўдзе, выступілі два хоры: хор дарослай моладзі спяваў пад кіраўніцтвам Васіля Дубца, а мілагучны дзіцячы хор спяваў пад кіраўніцтвам Алі Дубец, якая вельмі многа сваіх творчых здольнасцей аддае працы з гэтым здольным дзіцячым калектывам.

Аня Аверчук з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, удзельніца „Дубіноў", напісала мне: „Падрыхтавалі яны рэпертуар з беларускіх, рускіх і ўкраінскіх калядак. І выступілі ў трох вёсках Гайнаўшчыны: у Новым Беразове і ў Дубінах — у цэрквах, а ў Арэшкаве — у клубе. Я слухала цудоўны гэты канцэрт у Арэшкаве. І магу сказаць, што кожны жыхар нашай вёскі быў задаволены, што мог не толькі ў царкве, як заўсёды, слухаць калядныя песні, але і выступленні ў форме канцэрту. Людзі ў нас жадалі, каб такіх сустрэч было больш".

Столькі Аня. І мы за шырокае супрацоўніцтва і абмен канцэртамі і выступленнямі паміж калектывамі, вёскамі, гарадамі. А ўсе — за адно, за сваё. Хачу аднак паскардзіцца на „Дубіны". Сам Пётр Скепка абяцаў, што перад Калядамі прыедзе каляндаваць у рэдакцыю, а не прыехаў. І чаму?

В. Валкавыцкая
Фота В. Кандрацюка

Беластоцкі хор душпастырства праваслаўнай моладзі дае канцэрт у царкве ў Дубінах.

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W nawiązaniu do notatki pt. „Czyż mądre to" informujemy, że na terenie Bielska Podlaskiego znajduje się nasz Zakład Usługowy 093-3 przy ul. Mickiewicza 62 dokonujący napraw zmechanizowanego sprzętu gospodarstwa domowego.

Dane zawarte w notatce prasowej są bardzo ogólnikowe i być może nie dotyczą naszego Zakładu. Informujemy jednak, iż zakład nasz zaopatruje się w części zamienne w Przedsiębiorstwie Obrotu Częściami Zamiennymi „Ardom" w Siedlcach. Kierownik składa zamówienia na części do w/w przedsiębiorstwa w oparciu o brakujące części do sprzętu przyjętego od klienta. W/g informacji kierownika od dłuższego czasu występują braki stóp grzejnych do żelazek typ 273, 275 i 276 oraz w mniejszym stopniu rączek do I-40, pokryw tylnych 222, gdyż zamówienia nie są realizowane.

Prosimy jednak osobę zainteresowaną o kontakt z kierownikiem Zakładu w Bielsku Podlaskim (tel. 43-41) w celu załatwienia nękających ją problemów.

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo
Handlu Wewnętrznego
w Białymstoku
Dyrektor Oddziału Usług
mgr inż. Mieczysław Obukowicz

З ДАПАМОГАЙ МУЗЕЮ

17 студзеня старшыня грамадскага камітэта пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху Кастусь Майсеня (ён жа і намеснік старшыні ГП БГКТ) разам з членам грамадскага камітэта пабудовы музея Янкам Тапалянскім і старшынёй праўлення аддзела БГКТ у Чыжах Галінай Мартынюк удзельнічаў у двух вясковых сходах — у Чыжах і Курашаве.

Удзельнікі сходу ў Чыжах вырашылі аддаць на пабудову музея 120 куб. метраў жвіру з вясковай жвіроўні. А курашаўцы выкупілі на 9 тысяч злотых „цаглінак" па 500 зл. на пабудову музея.

Сяляне Чыжоў і Курашава запэўнілі, што і далей будуць падтрымліваць маральна і матэрыяльна пабудову Беларускага музея ў Гайнаўцы. **(мх)**

З Адамам Мальдзісам — паміж Данчыкам

(Працяг са стар. 1)

сёння цікавейшыя рэчы. Хацелася б пра столькі спраў запытаць, што проста не ведаю, з чаго пачаць. А што Вы лічыце для сябе ў даны момант найважнейшым?

— Несумненна, падрыхтоўку Біябібліяграфічнага слоўніка беларускіх пісьменнікаў у шасці тамах. Першы том ужо падрыхтаваны. Мяркуем узнавіць увесь кантынент беларускай літаратуры.

— А які ў вас пры гэтым прынцып адбору?

— Калі ў нейкага пісьменніка ёсць твор на беларускай мове, як напрыклад, у А. Рыпінскага, Я. Баршчэўскага, У. Сыракомлі, В. Каратынскага, дык іх мы ўводзім у слоўнік. Тых, аднак, пісьменнікаў, якія, хаця і жывіліся сокамі беларускай зямлі і культуры, як хаця б Адам Міцкевіч ці Эліза Ажэшка, але не было ў іх твораў на беларускай мове (а прынамсі такіх твораў не знойдзена), мы залічыць да беларускіх пісьменнікаў не можам.

— А Ваша апошняя, нядаўна выдадзеная кніжка, пра якую ўжо так гучна, — „З літаратуразнаўчых вандраванняў"?

— Калі ласка, ужо падпісваю, якраз засталіся дзве апошнія, — вось адна вам, а другая — Сакрату. Завязіце, калі ласка! Ну, што ж, тут асноўнае — новыя знаходкі невядомых твораў беларускай літаратуры XVII-XVIII ст.ст., на якія мне пашанцавала ў Польшчы, Вільні, Маскве, Ленінградзе...

— Вам заўсёды неяк шанцуе...

— Ну, і яшчэ „Англійскі дзённік".

— Так, нашумеўшы „Англійскі дзённік". Вы ж былі, здаецца, першым літаратарам з Савецкай Беларусі, які корпаўся ў лонданскай Скарынінцы?!

— Вядома. Я быў першым прадстаўніком беларускай савецкай гуманістыкі, які, дзякуючы стыпендыі ЮНЕСКО, быў накіраваны ў 1982 годзе на Захад, каб папрацаваць у бібліятэках і архівах, хаця, праўду кажучы, даследчыкі з іншых рэспублік ездзілі ўжо не раз.

— Але за першым разам Вы прывезлі адтуль столькі каштоўнага, што іншаму хапіла б і на дзесяць разоў!

— Мною былі знойдзены цікавыя матэрыялы па гісторыі беларускай літаратуры, а таксама сведчанні яе ўзрастаючай папулярнасці ў краінах Захаду. На жаль, калі збіраўся ў Лондан, спадзяваўся, што такіх матэрыялаў і сведчанняў знайду ў Скарынінскай бібліятэцы куды больш. Але ж асноўную частку яе збораў складаюць якраз савецкія выданні, якія ёсць і ў мінскіх бібліятэках.

— У даны момант, напэўна, шмат часу займае Вам юбілей 500-годдзя з дня нараджэння Скарыны? Ці не змаглі б Вы крыху шырэй пазнаёміць нашага чытача з тым, як рыхтуецца гэты юбілей?

— Перш за ўсё я хацеў бы сказаць, што дата нараджэння Скарыны дакладна невядомая. Многія называюць тут год 1490. Але тады Скарына мусіў бы паступіць у Кракаўскі універсітэт, будучы 14-гадовым юнаком (паступіў у 1504 годзе, гэта дата дакладна вядома). А паходзіў жа з праваслаўнага Полацка, дзе латынь была рэдкасцю, і таму думаю, што ўсё ж маюць рацыю іншыя даследчыкі, якія лічаць, што наш зямляк нарадзіўся 6 сакавіка 1486 года. У сувязі з гэтым усё бягучае пяцігоддзе аб'яўлена Пяцігоддзем Францыска Скарыны, а кульмінацыйны момант — асноўныя ўрачыстасці і навуковая сесія — адбудзецца ў 1990 годзе.

— Такім чынам, гэта вельмі працавітае пяцігоддзе?!

— Працы хапае. Рэдагаванне, рэцэнзаванне. Выдаем зборнік дакументаў і матэрыялаў пра Скарыну, складзены Віктарам Дарашкевічам. Перавыдаем „Прадмовы і пасляслоўі" Скарыны, складзеныя Аляксандрам Каршунавым. Выдаем разам з калегамі з Масквы, Ленінграда, Вільні, Кіева і іншых гарадоў матэрыялы Першых Скарынінскіх чытанняў. Яны склалі зборнік „Спадчына Скарыны".

— ... укладальнікам якога з'яўляецеся Вы?!

— Вядома. Цешым сябе думкай, што можна будзе выдаць факсімільныя выданні некаторых кніжак Скарыны. Будзе таксама праведзена вялікая юбілейная выстаўка скарыніяны беларускіх мастакоў, якая ўжо налічвае каля сотні твораў жывапісу, скульптуры, графікі, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, а твораў жа з кожным днём усё больш. Думаю, што не падвядзе таксама тэатр і кіно. Трэба адзначыць яшчэ, што выдавецтва „Беларуская Савецкая Энцыклапедыя" імя Пятруся Броўкі" падрыхтавала аднатомны энцыклапедычны слоўнік „Францыск Скарына і яго час", Алег Лойка піша раман-эсэ аб Скарыне для серыі „Жыццё выдатных людзей", у Полацку ствараецца Музей гісторыі беларускага кнігадрукавання імя Ф. Скарыны...

ФОТА ЯНКІ ЦЕЛУШЭЦКАГА

(Працяг са стар. 3)

ЛОК У БЕЛЬСКУ

яннях, а таксама аб мірнай і стваральнай працы салдат Войска Польскага, больш 500 мадэляў самалётаў, бронетранспарцёраў, караблёў і шмат іншага. Члены гуртка сабралі больш 3.000 экспанатаў і дакументаў з гісторыі II сусветнай вайны. У гэтай галіне гурток заняў першае месца ў нашым ваяводстве і атрымаў 150 тысяч злотых узнагароды.

Добра працуюць гурткі ЛОК пры сельскагаспадарчых школах, пры агульнаадукацыйным ліцэі імя Т. Касцюшкі і Б. Тарашкевіча, а таксама і ў некаторых падставовых школах.

Галоўнай базай грамадскіх кваліфікаваных кадраў для вядзення маладзёжных гурткоў з'яўляюцца чатыры клубы афіцэраў рэзерву. У гэтых клубах — 175 дзеячоў. Яны дапамагаюць у працы 8 спецыялістычным клубам, 6 мадэлярскім і 2 клубам кароткахвалевікоў.

У канцы мінулага года адбылася справаздачна-выбарная канферэнцыя бельскай арганізацыі ЛОК, на якой абмяркоўваліся дасягненні і цяжкасці, з якімі сустракалася арганізацыя, і накрэслены былі новыя планы працы. Перад бельскай арганізацыяй ЛОК і прэзідыумам яе праўлення на чале з капітанам Анатолем Навіцкім стаяць сур'ёзныя задачы — прывіваць у грамадстве зацікаўленне да нашых ваенна-абаронных традыцый, да гераічнага мінулага і ахвоту да абароннага спорту.

Міхась Хмялеўскі

— З гэтым музеем у мяне асабліва цёплыя адносіны...

— Чуў я, чуў, што вы перадалі туды бацькаву бібліятэку.

— З усяго сказанага вынікае, што скарынінскія святкаванні ахапілі шырокія кругі беларускай інтэлігенцыі.

— Маю, аднак, некаторыя прэтэнзіі ў дачыненні да польскага боку. Вядома ж, што Скарына ў 1506 годзе закончыў філасофскі факультэт Кракаўскага універсітэта, а ў 1512 годзе — медыцынскі факультэт Падуанскага універсітэта. На жаль, памяць аб ім увекавечана толькі ў далёкай італьянскай Падуі, там у адной з залаў універсітэта змешчаны яго партрэт. А ў недалёкім Кракаве няма нічога. Трэба было б падумаць пра гэта. Магла б быць прынамсі мемарыяльная дошка!

— Ваша Марыя наракала, што ў апошні час Вы шмат сядзелі над беларуска-літоўскімі сувязямі...

— Ну, што ж, разам з літоўскай даследчыцай Альмай Лапінскіне зроблена кніжка пра беларуска-літоўскія сувязі (ад старажытнасці да сённяшняга часу), яна ўжо здадзена ў набор.

— А што чуваць з запланаваным васьмітомнікам твораў Уладзіміра Караткевіча, адным з рэдактараў якога з'ўляецеся і Вы?

— Дык першы том ужо ж падрыхтаваны, гэты том прысвечаны паэзіі Караткевіча. Усе яго паэтычныя творы змесцяцца тут: чатыры зборнікі і ненадрукаваныя вершы. Вырашана ў год выдаваць па два тамы. У II томе змесцяцца апавяданні, у III — аповесці, IV і V — „Каласы пад сярпом тваім", VI — „Хрыстос прызямліўся ў Гародні", VII — дэтэктыўныя аповесці і VIII — драматургія.

— Гэта будзе капітальнае выданне!

— Вы ж ведаеце, што Караткевіч быў маім вялікім сябрам...

— Заўважыла я гэта ўжо даўней, калі сустрэліся мы з гэтым вялікім пісьменнікам у Мальдзісавай хаце!

— З вашага дазволу, змесцім у васьмітомніку і той малюнак з майго альбома, на якім Караткевіч тады на хуткую руку ўвекавечыў вашу постаць.

— ??!!

— Чуюся ў абавязку перад памяццю Караткевіча. У 90-тым жа годзе будзе яго 60-годдзе. Хацелася б напісаць нешта такое незвычайнае, нешта накшталт рамана-эсэ пра гэтага блізкага мне чалавека. 25 гадоў нашай дружбы, на шчасце, не выкраслім! Фактычна, гэта нешта (раман, аповесць?) ужо амаль напалавіну напісана: тут галоўную ролю адыгрывае сувязь часу, падзеі адбываюцца адначасова ў XVIII стагоддзі пры двары Караля Радзівіла і ў наш час. Няма вось калі закончыць гэту кніжку, усё часу мала. А так хацелася б паказаць, як у сённяшні час, калі мы сталі разумнейшымі, мы не сталі ўсё ж больш шчаслівымі, бо губляем многае: нейкую непасрэднасць, шчырасць у адносінах. Павінна выйсці філасофская фантасмагорыя, якая ніколі не будзе ўспрынята аднназначна. Рабочая назва: „Іван Слёзка контра Пане Коханку".

— У вас столькі, можна сказаць, рознабаковых зацікаўленняў, бо кожная ж з узнятых Вамі тэм — гэта цэлая эпапея!

— Дык жа часу ўсё не хапае. А тут, бывае, сядзіш у Акадэміі, абкладзешся матэрыяламі — і раптам тэлефон: „Адам Іосіфавіч, Вы не скажаце мне, які гэта быў пісьменнік? Вось я рашаю красворд і мне патрэбна прозвішча польскага пісьменніка XIX стагоддзя на літару „к". Параілі звярнуцца да Вас як да спецыяліста ў гэтай галіне!" Думаюся, што ў гэтым красвордзе гутарка ідзе пра Юзафа Крашэўскага і не надта ветлівым тонам паведамляю аб гэтым жанчыне, якая пазваніла мне. Работа, аднак, ужо перарвана, думкі ўцяклі.

— Пане Адаме, дык і я не буду ўжо Вас больш мучыць. Сардэчна дзякую за размову! Хадземце да гасцей, бо вунь і Марыя ўжо расчулілася да слёз: „Ай-я-яй, такі хлапец гэты Данчык, так хораша спявае па-беларуску! Гэта ж падумаць! Нарадзіўся ў Нью-Йорку, а мова ў яго якая чысцюсенькая, беларуская..."

— Але, хадзем!

Гутарку вяла Ада Чачуга

ІЗНОЎ ПЕРАМАГЛІ

У Беластоку, 23-25 студзеня 1988 года адбыліся акруговыя элімінацыі XVII біялагічнай алімпіяды пад лозунгам: „Клопаты пра прыроду — умовы існавання".

У гэтых элімінацыях узялі ўдзел 53 вучні сярэдніх школ з Беластоцкага, Ламжынскага і Сувальскага ваяводстваў.

Спяшаемся паведаміць нашым чытачам, што ізноў на чале пераможцаў апынуліся вучні Бельскага беларускага ліцэя, а ўсіх іх падрыхтоўвала настаўніца біялогіі Ніна Суліма.

І так, Анна Дзмітрук заняла першае месца. II месца — Малгажата Трафімюк, III — Яраслаў Бароўскі, V — Яланта Назарук.

Пры ўсім гэтым неабходна яшчэ падкрэсліць, што Анна Дзмітрук атрымала за тэст найбольшую колькасць пунктаў (92 на 100 магчымых) у цэлай Польшчы!

Добрая падрыхтоўка! **(ач)**

НАБЛІЖАЕЦЦА КОНКУРС

Набліжаюцца конкурсы беларускай песні для дарослых і для школьнікаў.

У многіх нашых пачатковых школах няма настаўнікаў з музычнай падрыхтоўкай. Бывае так, што ніхто з настаўнікаў не ўмее чытаць нотаў, і часта нашы вучні вымушаны на конкурсах спяваць песні для дарослых, якія чуюць па радыё.

Таму лічу, што добра было б, каб у нашай беларускай радыёперадачы гучалі таксама песні для школьнікаў. Гэта ўзбагаціла б беларускі рэпертуар пачатковых школ.

М. В.

ФАЛЬКЛОР

ХЛОПЕЦ ЛЮБІТ ТО Й ПАКІНЕ
(любоўная)

Мэне варожка варажыла, мэне варожка гадала,
мэне варожка гаварыла, каб не любіла хлопцаў я*.
Бо хлопец любіт то й пакіне, а ты, дзяўчыно, будзь сама,
бо хлопец любіт то й пакіне, а ты, дзяўчыно, будзь сама.
Пакіне кары очэнята, пакіне лічко цыловаць,
пакіне дзеўчыну любіці шчэ й „міленькою" называць.
Пайду да леса — схаваюся, ніхай шукае вон мане.
Пайду да мора — утаплюся, ніхай ні бачыт вон мане.
Дзяўча да мора зьліжаецца — высока хваля ў берагі.
Ідзе, ідзе паміж хвалямі, правою ручэнькой памахала:
— Ніхай багачка цебэ любіт, ніхай багачка „мілым" зве.
Ана любіць так не патрапіт, як я любіла калісь цебэ.

*Парныя радкі паўтараюцца.

Ад Валянціны (1941 года нараджэння) і Сямёна (1940 года нараджэння) Лукшаў, спевакоў з калектыву „Сямяне", в. Баб'я Гара гм. Нараўка, запісаў 14 верасня 1987 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

НАША ПОШТА

Мікалай Панфілюк, Дубічы Царкоўныя. Нарэшце Вы згадзіліся з Барскім! І то згадзіліся да такой ступені, што Ваша інфармацыя „Не тыя немцы" здалася нам перыфразай артыкула Алеся Барскага „Аб першым дні акупацыі (1)": немцы былі добрыя да першай вайны, пасля яны сапсаваліся, але яшчэ ў сорак першым, калі спалілі Дубічы, некаторыя сяляне верылі, што ўсё гэта дзеля таго, каб паставіць ім новыя хаты, — яны, аднак, першыя пакаштавалі бізуна толькі за тое, што не ўмелі гаварыць па-нямецку; і каля Вашай вёскі таксама ляжаў паранены савецкі салдат, якога немец „вылечыў", выняўшы пісталет і застрэліўшы на месцы. Усё якраз, як у артыкуле Барскага. Лічым, што паўтарацца няма сэнсу.

Дзядзька, які сароміцца падаць свой адрас з-за „недамогі ў беларускай мове", бо скончыў толькі 1 клас прафесіянальнай гандлёвай школы. Вашы вершы поўныя грамадзянскага пафасу і клопатаў пра нашу рэчаіснасць, аднак даволі слабыя. Нават калі б яны не былі ананімныя, то і так не падыходзілі б да друку. Добра ўсё ж, што не парываеце са сваёй мовай. Нават „у шуфляду" пісаць варта.

Мікола Сахарэвіч, Бельск. Вашым „Падарожжам па родных мясцінах" давядзецца крыху пачакаць.

(ач)

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

ПЕЛЬМЕНІ

На булён трэба ўзяць: 400 г ялавічыны з косткай, 1 цыбулю, 1 моркву, 1 пятрушку, 1 сэлер, соль. На пельмені: 3/4 шклянкі мукі, 1 яйка, 250 г ялавічыны, 250 г свініны, паўцыбуліны, перац, соль.

На малым агні зварыць мясны адвар. Дзеля гэтага на паўтара літра вады бярэм 200 г касцей, 300 г мяса, 1 моркву, 1 пятрушку, 1 цыбулю, соль.

Спачатку робім адвар на касцях. На паўтары гадзіны перад канцом гатавання кладзем у суп мяса. Солім, дадаем падпечаную моркву, цыбулю, пятрушку, калі хто любіць — іншыя араматныя прыправы. Варым на малым агні, час ад часу знімаючы пену і тлушч. У часе гатавання разы тры-чатыры можна дадаваць па паўшклянкі халоднай вады. Гатовы адвар працэджваем.

Падрыхтоўваем пельмені. Мяса (найлепш узяць палавіну свініны і палавіну ялавічыны) разам з цыбуляй прапусціць праз мясарубку. Дадаць крыху вады, соль і перац і добра перамяшаць.

У муку даліць паўшклянкі вады, дадаць соль і сырое яйка. Усё перамяшаць і замясіць цвёрдае цеста. Раскатаць яго тоненькім пластом. Выразаць кружкі. На кожны класці фарш, а краі цеста заціскаць. Падрыхтаваныя пельмені на некалькі секунд укінуць ў кіпячую ваду, пасля чаго пераласкаць у булён і варыць яшчэ на малым агні мінут 5-8.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, пяць гадоў таму назад я ў нейкай камандзіроўцы, дзе была ўрачыстая вячэра з танцамі, пазнаёмілася з маладым чалавекам. Фактычна ўжо я нават збіралася дахаты, а мой шэф, з якім я прыехала, пайшоў развітваецца. У той момант яго месца звольнілася і каля мяне апынуўся гэты хлапец. І ад гэтага моманту, хаця да канца ўрачыстасці заставалася толькі адна гадзіна, то мы ўжо з ім не расставаліся. Разам вярнуліся дахаты. Ён падвёз мяне да майго дому і я паспела яму толькі крыкнуць свой тэлефон.

Пазваніў назаўтра, і мы дамовіліся сустрэцца. Не ведаю, што са мной сталася, але я закахалася ў ім без памяці... а праз месяц часу даведалася, што ў яго ёсць жонка і трое дзяцей. Ніякія роздумы не прывялі мяне да нічога рацыянальнага. Нягледзячы на ўсё, мы прыліплі адно да другога. І вось так ужо цягнецца пяць гадоў. Мой „хлопец" не мае намеру кідаць жонку і дзяцей. Можна сказаць, што ён ужо прывык да такога становішча, што ёсць дом і ёсць я. Жонка дбае пра яго, усё купляе, варыць, падае, а я — дзеля кахання.

Праўда, я не магу сказаць, што адчуваю сябе старой паннай, хаця мне ўжо 28. Проста мне здаецца, што ў мяне ёсць муж, якога кахаю і які мяне кахае і так, жывучы ў бацькоў, я фактычна адчуваю сябе замужняй. Але часамі вось пачынаю задумвацца: ці я паступіла добра? Ці не змарнавала і не марную надалей я сабе жыцця, застаючыся побач з жанатым чалавекам? Мне таксама прыдаўся б свой уласны дом. Бацькі ж некалі адыдуць з гэтага свету, і што тады застанецца мне? Мне таксама хацелася б абагрэць іншым промнем майго каханага: стварыць яму ўласны дом, сямейнае цяпло, ды ведаць, што ён мой і толькі мой.

А ў апошні час пачала мяне яшчэ мучыць страшэнная думка пра тое, што я ніколі ў жыцці не буду мець дзяцей. Не ведаю проста, што рабіць, але мне вельмі хацелася б мець дзіця, ды ні з кім іншым, а толькі з маім каханым. Але здаю сабе справу, што калі б я рашылася зафундаваць сабе дзіця, то выбухла б бомба. Напэўна ведала б аб гэтым яго жонка (яна, на жаль, ведае пра нас, хаця адкідае гэту думку і прымушае сябе верыць у тое, што мы проста сябры). Напэўна паставіла б пытанне „рабром", а мой „хлопец" надта прывязаны да сям'і. І вось цяпер я падумала, што мушу парасіць парады: ці варта нарадзіць дзіця і завязаць сабе фактычна свет, ці лепш застацца з маім каханым, рэзыгнуючы з мацярынства?..

Наталька

Наталька! Няма нічога горшага, як сітуацыя дзяўчыны, якая закахаецца ў жанатага мужчыну. Ёсць нават прыгажуні, якіх мала, а вось змарнавалі сабе праз гэта жыццё! Адназначнага адказу табе не дам, бо народзіш дзіця — можаш страціць каханне і будзеш наракаць усё далейшае жыццё на самотнасць; застанешся з каханым, а фактычна толькі побач з ім, — ізноў будзе кепска, будзеш мець прэтэнзіі да сябе, да яго і да ўсяго свету, што змарнавала сабе жыццё, не стварыўшы сямейнага гнязда. І паколькі ёп жаніцца з табой не збіраецца, думаю, што найлепш за ўсё было б разгледзецца навокал і выпутацца ўрэшце з гэтага маразму, у які ўкінуў цябе лёс. Трэба толькі ўзяць сябе ў рукі, а магу цябе запэўніць, што навокал ёсць многа хлопцаў і вартасных і прыгожых.

Сэрцайка

СОННІК

111

Танк — цябе чакае паніжэнне.
Тануць — вялікае здарэнне.
Тапаз (дарагі камень) — багацце.
Тапельнік — карысць.
Тармазіць — шчасце ў інтарэсах.
Тартак — хітрыкі непрыхільных; працаваць у ім — удала аформіш важныя справы.
Таўчы — прымусіш людзей прыхіліцца да тваіх думак.
Тачка — будзеш цяжка працаваць на кавалак хлеба.
Тачыць — звітнасцю пераможаш не адну перашкоду.
Таямніца — калі яе хаваюць ад цябе — будзь асцярожным; калі ты яе скрываеш — няма патрэбы гэта рабіць.
Твар — бледны — хвароба; далікатны — твае звычанні здзейсняцца; брыдкі — клопаты; напудраны: для жанчын — добры знак; для мужчын — сорам і пагарда; прыгожы бачыць у вадзе — доўгае прыемнае жыццё; мыць — будзеш шкадаваць свайго ўчынку; закрыты, закілены — благія звесткі.
Тварог — малая карысць.
Творы пісаць — твая ідэя здабудзе папулярнасць.
Тканіна — добрыя часы, ладны даход.
Ткаць — у цябе будзе дзелавая жонка (муж).
Ткач — многа шчасця ў спекуляцыі.
Тлусты — быць самому — багацце; есці тлуста — цяжкая хвароба.
Тлушч — дабрабыт.
Ток (у стадоле) — ураджай.
Токар — даб'ешся багацця старанлівай працай.
Тон чуць — неспадзяваная звестка.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

КОНКУРС „КОЛЕРЫ ДРУЖБЫ"

24 студзеня ў Беластоку адбыўся ваяводскі агляд XIV Агульнапольскага дзіцячага конкурсу песні і танца „Колеры дружбы" („Барвы пшыязні"), які з'яўляецца часткай агульнапольскага конкурсу савецкай песні для дарослых.

На Беласточчыне ў гэтым конкурсе сёлета ўдзельнічала 40 калектываў, з таго ліку на ваяводскі агляд было закваліфікавана 15.

У тую студзеньскую, трохі снежную і ўжо даволі марозную нядзелю беластоцкі гарнізонны клуб расцвіў усімі колерамі вясёлкі. Кожны калектыў вельмі старанна падрыхтаваў касцюмы да кожнага нумара. Зала аж іскрылася ад яркіх чырвоных, жоўтых, зялёных, сініх, белых спаднічак, стужак у валасах, хустак, кветак. Большасць калектываў было вялікіх — па 20-30 чалавек. Найбольш масава сярод гарадоў прадставіў сябе Бельск. На ваяводскі агляд з чатырох бельскіх школ трапіла ў Беласток аж чатыры калектывы. З прыемнасцю адзначаем, што з беларускай падставовай школы № 3 былі аж два калектывы — маленькія „Жучкі" і трошкі старэйшыя „Нашы дзеці". Падрыхтавалі гэтыя калектывы Сяргей Лукашук і Галена Ягадніцкая.

Вельмі прыгожа выступілі дзеці са школы № 2 у Бельску. Яны задзівілі гледачоў прыгожым танцам і спевам, а таксама вельмі старанна прадуманымі і надзвычай эстэтычнымі касцюмамі. Рыхтавала калектыў да выступленняў салістка бельскага беларускага калектыву „Васілёчкі" настаўніца Валянціна Мароз.

Спадабаўся таксама ўсім вакальны калектыў з элементамі рытмікі са школы № 4 у Бельску — „Пломыкі". Вядзе калектыў настаўніца Станіслава Кажанеўская.

Сярод добрых знаёмых чытачам „Зоркі" ўдзельнічаў у гэтым конкурсе і дзіцячы хор з Ляўкова, які вось ужо шмат гадоў працуе пад кіраўніцтвам настаўніка Васіля Целушэцкага.

Добра таксама выступілі: калектыў беластоцкай школы № 5 пад назвай „Малы гарцэрскі", дзіцячая група з гайнаўскай „двойкі", гарцэрскі калектыў са школы № 2 у Лапах, са школы № 9 і 12 у Беластоку, школы № 1 у Чорнай-Беластоцкай, „Ноткі" з Васількова, „Стакроткі" з Сямяціч, „Калінка" з Мілейчыц.

(Працяг на стар. 10)

Уладзімір Ліпскі

ВЯСЁЛАЯ АЗБУКА

Пачатак у папярэдніх нумарах

ГУЛЬНЯ

Гаваркое Г гайдала Галку на галіне, гудзела:

— Галка-Галя, галодная графіня, не ганяй галубоў у галубятні, не грызі гарбузікаў на градах. Гэй-гоп-гуленькі! Гэй-гоп-гусанькі!

Гена, Грыша, Груня, Гэля гулялі ў гарадкі. Глядзяць — Г гайдае Галку, гукаюць:

— Гэй, Г, пагуляй з намі ў гарадкі.

Г кінула гайдаць Галку:

— Гушкайся, Галка, сама. Я пагуляю ў гарадкі.

Галка-Гультайка ў гвалт:

— Г, пагайдай Галку.

Галка галёкала. Г пабегла да Гены, Грышы, Груні, Гэлі. Яны гасцінна частавалі Г гарохам. Гуськом пабеглі за гарод гуляць у гарадкі.

ДЖАЗ

Жылі-дружылі Д, Ж, З. Згуртаваліся ў дружны джаз.

Д дудзела на дудзе.

Ж іграла на жалейцы.

З званіла ў званы.

Дзень у дзень яны ігралі ў дзетсадзе, забаўлялі дзяцей!

Ду-ду-ду, жы-жы-жы, зі-зі-зі. Ду-жы-зі, ду-жы-зі. Дужымі расціце, моцна спіце...

Аднойчы Д, Ж, З запрасілі на падмогу блізкіх суседзяў — Е, Ё.

— Давайце разам дзінькаць, дзекаць, дзвынкаць.

— Екатаць, — дадала Е.

— Ёкаць, — далучылася Ё.

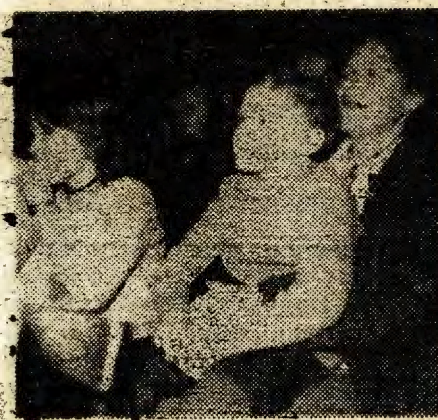
Зайграў джаз. Зашоргала піла: дж-дж-дж. Загула пчала: дз-дз-дз. Заекаталі, заёкалі брэменскія музыканты: е-е, е-е-е, ё-ё, ё-ё-ё!

Незвычайны джаз разбудзіў дзяцей. Пачалі дзеці пазнаваць

(Працяг на стар. 10)

КАРЦІНКІ З ЁЛКІ Ў ПЛЁСКАХ

У мінулым нумары мы ужо расказвалі аб тым, як гулялі дзеці ў Плёсках на навагоднняй ёлцы. Сёння прапануем яшчэ некалькі фатаграфій. На сцэне — „Пярэстая красуля" ў выкананні вучняў трэцяга класа. На іншых — гледачы.

Фота Я. Чэрнякевіч.

СВЯТКАВАЛІ ДЗЕНЬ БАБУЛІ

У РЫБАЛАХ

Вельмі цікава і сардэчна вырашылі адзначыць Дзень бабулі дзяўчаткі з Рыбалаў. Пад кіраўніцтвам дырэктара вясковага дома культуры Лідзіі Мартынюк падрыхтавалі міні-тэатрык, з якім наведалі ў іх хатах трох старэйшых жанчын у вёсцы, самотных бабуль — Параску Добаш, Веру Паўлючук і Фаціму Наумюк. Бабулі гэтыя старыя і настолькі хворыя, што не бачаць, таму і з хаты наогул не выходзяць.

Дзяўчаткі спявалі ім песні, дэкламавалі вершы, гаварылі сардэчныя словы аб тым, чаму іх навучылі іхнія бабулі, прыпаміналі даўнія звычаі нашага народу і яго жыццё.

Спачатку праспявалі песню „Люблю наш край". Потым расказвалі аб здарэннях з тых даўніх часоў, мілых бабулям. Дэкламавалі вершы, выражаючыя ўдзячнасць усім бабулям. Падарылі ім кветкі. Тых кветак бабулі не бачылі, але ласкальна дакраналіся рукой да іх, адчувалі радасць і ўдзячнасць.

Дзяўчаткі з Рыбалаў Ірка Дзмітрук, Сільвія Мартынюк, Аля Свірыдзюк і Гражынка Добаш вельмі прасілі „Зорку", каб запрапанавала ўсім дзецям наведаць старых і самотных бабуль і апекавацца імі, ды не толькі ў дзень іх свята, але і заўсёды. „Ёсць у нас людзі старыя, — казалі яны, — жывуць сярод нас, і яны рады будуць кожнаму нашаму сардэчнаму слову. Мы павінны ім выказваць нашу сардэчнасць, бо мы заўсёды перад імі ў даўгу". (вв)

У МАХНАТЫМ

На другі дзень Хрышчэння ў Махнатым у школе адбыўся вельмі ўданы беларускі вечар. Прысвечаны ён быў Дню бабулі. Падрыхтавалі яго з дзецьмі настаўнікі беларускай мовы Міранюкі — сапраўдныя майстры гэтай справы.

Здаецца, як нямнога трэба, каб нешта такое адбылося. А адначасова, колькі ж трэба ўкласці працы і ахвоты, каб так добра выйшла! А выйшла, сапраўды, цудоўна. Не адзін з гледачоў казаў: „Ну і малайцы! Проста артысты! Як так і навучыцца?" А настаўнікі гэтыя патрапяць навучыць. Паказалі гэта неаднойчы. Відаць, адданыя яны гэтай справе — нашая культура, беларускае слова вельмі блізкае іх сэрцу. А што вечар быў уданы — даволі было паглядзець на прысутных. Хоць трывожыліся бабулі, ці хоць не забудзецца чагосьці ўнук, ці добра заспявае ўнучка. Але ўсё было добра. І ў сцэнках зайгралі дзеці так, што дарослыя пасмяяліся ад сэрца. А некаторыя з мякчэйшым сэрцам аж праслязіліся ад радасці. Гэта добра. І слёзы радасці цяпер так рэдка бываюць.

Калі прагучалі словы „Бывайце здаровы", дык не адзін уздыхнуў: „Гэта ўсё? А шкада. Добра было".

Рыгор Мароз

ВЯСЁЛАЯ АЗБУКА

(Праця́г са стар. 9)

знаёмыя гукі. Дзіва! Дзесьці дзяркач драў дзягіль. Дрозд дрыжаў на дрэве. Дзюбаты дзяцел дзюбаў у дуб. Завіруха жудасна завыла. Дождж жахліва цурчаў. Збянтэжаны зайка заенчыў.

Д, Ж, З, іх дружбакі Е, Ё пад джазавую музыку жвава заспявалі:

Заблік знайшоў зярнятка,
Зязюлю званочкам заве.
Дурэе у доме дзіцятка,
Дарослым драмаць не дае.

Дзеці дружна ўзяліся за рукі, жыва заскакалі, заспявалі:

Жабка збірае журавіны,
Жменькай жахае ў жбан.
Дзіма дзіўна дзеліць дыню,
Дзілі-дыню, дзілі-дан...

Джазам дырыгавала Ё, бо яна ег і ёсць у яе зыркія вочкі.

Да знямогі дурэлі дзеці. На здзіўленне дзядуляў і бабуль, дадому не жадалі збірацца.

Джаз змоўк. Дзетсад — на замок.

КІЙ

У алфавіце І служыла злучнікам. Злучала літары. Спалучала іх, звязвала іх у словы. А словы — у сказы.

Аднойчы А, І, В сядзелі на коміне. Ды раптам А ўпала, В прапала, засталося І. Сумна стала. Пайшло І шукаць новых сяброў.

У алфавіце па суседству з ім жылі Й, К.

— Давайце сябраваць, — прапанавала ім І.

Пагадзіліся Й, К. І паставіла ўперадзе сябе К, а ззаду — Й. Утварылася слова КІЙ. Назвалі людзі кіем роўную палку.

Іра кіем выганяе казу з капусты, кажа:

— Ідзі, каза, карміся канюшынай.

Міша сеў на кій. Катацца на кані. Іржэ скакун пад ім. Міша крычыць:

— Імчы, мой конь-агонь, у космас!

У бабы Мілы балелі ногі. Яна хадзіла і абапіралася на кій.

Мама на кій утыкнула шчотку і мыла падлогу.

Кій спатрэбіўся ўсім.

Працяг у наступным нумары

(Працяг са стар. 9)

КОНКУРС „КОЛЕРЫ ДРУЖБЫ“

На ваяводскім аглядзе былі прызнаны тры званні лаўрэатаў конкурсу „Колеры дружбы“ ў трох розных катэгорыях: танцавальнаму калектыву „Вясёлыя ноткі“ са школы № 2 у Бельску, вакальнаму калектыву з элементамі руху — „Пломыкі“ з бельскай школы № 4 і вакальнаму калектыву „Малы гарцэрскі“ са школы № 5 у Беластоку.

„Вясёлыя ноткі“ атрымалі кубак Ваяводскага праўлення ТППР, а „Пломыкі“ — кубак Куратарыі асветы і выхавання

Куратарыя прызнала васьмі калектывам грашовыя ўзнагароды, а Ваяводскі дом культуры ўзнагародзіў лепшых кіраўнікоў калектываў.

Калектывы, заваяваўшыя званні лаўрэатаў, выступяць 5-6 сакавіка на Цэнтральным аглядзе, які адбудзецца ў Белай Падляшскай. Найлепшыя з цэнтральнага агляду будуць вытыпаваны на дзіцячы канцэрт у Зялёную Гуру, які адбудзецца ў час Фестывалю савецкай песні.

А пакуль што расспяваных лаўрэатаў запрашаюць выступіць у тым жа клубе 18 лютага на адкрыцці салдацкага конкурсу савецкай песні.

Усе ўдзельнікі ваяводскага агляду былі запрошаны ў сапраўдную салдацкую сталоўку на не менш сапраўдны салдацкі суп.

Яніна Чэрнякевіч

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ РЭДАКЦЫЯ!

Я, вучань пятага класа пачатковай школы ў Шымках, Марэк Грыка. Вучуся я беларускай мове і чытаю „Ніву“. Люблю „Ніву“ за тое ўсё, што ў ёй друкуецца. Думаю аднак, што замала ў ёй адгаданак і вершаў для нас. Яны вельмі нас цікавяць. Я развязаў адгаданку з трэцяга нумара „Зоркі“. Такія адгаданкі мы хочам мець часцей. Іх умеюць развязваць нават тыя, што слабей чытаюць па-беларуску. Але і яны б заахвоціліся вучыцца беларускай мове.

Марэк Грыка, в. Бандары 20, пошта Юшкаў Груд.

малюнкі школьнікаў

Ілюстрацыя да казкі „Дзедава дачка і бабіна дачка“ вучаніцы пятага класа з Дубічаў-Царкоўных Іры Дзмітрук.

Для самых маленькіх

Мікола Малаўка

СКОРАГАВОРКА

Рыгорка на падворку
Знайшоў скорагаворку:

Печка-гняздзечка,
Там перапечка.
Ды перапечцы
Горача ў печцы,
І перапечка
Збегла з гняздзечка.

Скажы, скорагаворка,
Ці з'еў цябе Рыгорка?

ЗАГАДКА

Што за ключ крылаты
Знік за небакраем?
Ні гумна, ні хаты
Ім не адмыкаем.

ЗАКЛІЧКА

Злазь, каток, з чарэні,
Не ўцякай у сені.
Ідзі, каток,
У наш гурток.
Пачытаем кніжку
Пра ката і мышку.

ПРЫГАВОР

Ліпы, ліпы,
Расцвітайце ўсюды,
Цвету дайце
Ад прастуды,
Мёду дайце
Пчолкам,
Нам — таксама,
Каб папраўлялася
Мама.

ДРАЖНІЛКА

Прычапіўся Апанаска,
Просіць Васіля:
— Падражніся,
Калі ласка,
Пасмяюся я.

— Апанаска босы
Ходзіць у спадніцы,
Заплятае косы,
Носіць завушніцы.

Апанаска
Біціца лезе:
— Сам,
Нябось,
Такі!..
І качаюцца
Па снезе
Дружбакі.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Памажыце экіпажу правясці касмічны карабель цераз метэарытныя палі.

Пазнаёмімся

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 17, кв. 10. Алёша Серышаў, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 8, кв. 37. Саша Выпражкін, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 5, кв. 3. Дзіма Чэмянёў, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 84, к. 2, кв. 24. Дзіма Лапкоўскі, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 8, кв. 31. Андрэй Місун, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 4, кв. 89. Саша Грынкевіч, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 104. Сяргей Лeўчык, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 26, кв. 30. Дзіма Касоўскі, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 7, к. 1, кв. 4. Коля Пронін, 4 клас.

* * *

БССР, 222395, Мінская вобл., Мядзельскі р-н, п. Нарач, вул. Нарачанская, 13, кв. 22 Прантарскай Таццяне. 8 клас.

* * *

БССР, 222040, Мінская вобл., Крупскі раён, ст. Бобр, вул. Заводская, 23, кв. 2. Талюка Марыне. 5 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 168, к. 2, кв. 73. Света Міцёхіна, 4 клас.

* * *

БССР, 220013, г. Мінск-13, вул. Я. Коласа, 6, к. 1, кв. 18. Ілона Майсеенка, 5 клас.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok. ul. Wesołowskiego 1 „Зорка“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 12 II — 8.35 Domowe przedszkole. 9.00 Teleferie oraz film z serii „Tajemnice starego teatru". 10.00 Dziennik. 10.10 Domator. 10.20 „Zmiennicy" — serial TP. 11.20 Domator. 11.45 O jesieni życia inaczej. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II prod. roślinna. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 „Prognoza pogody na sierpień" — film radz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mieszkać. 17.45 Leksykon pol. muz. rozr. 18.25 Małe kino. „W krainie Saguro". 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zmiennicy" (odc. 15. — ost.). 21.00 „Zmiennicy" — Post Scriptum. 21.20 Czas — mag. publ. 21.50 Tel. szkoła tańca. 22.35 Prop. zapr. 22.40 DT.

Sobota 13 II — 7.25 TTR s. IV Fiz. 7.55 TTR — s. IV Prod. rośl. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 „Lampa Alladyna" — film radz. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Bellona — wojsk. pr. publ. 12.10 W świecie ciszy. 12.40 Tel. koncert życzeń dla honor. krwiodawców. 13.10 Na krawędzi słowa. 14.15 Antologia dramatu powszechnego: W. Szekspir — „Wesołe kumoszki z Windsoru". 15.35 Filmy Ludwika Perskiego. 16.40 Tel. lista przebojów muz. poważ. 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 20.50 Calgary '88. 22.50 Siedem dni na świecie. 23.00 DT. 23.05 Prop. zapr. 23.10 „Literatura i eros" — film franc. 23.40 Studio Olimpijskie — Calgary 88.

Niedziela 14 II — 6.55 Tel. kurs rol. 7.05 Pr. dnia. 7.10 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.35 Po gospodarsku. 8.05 Tydzień. 8.45 „Zwariowana rodzina" — film WRL. 10.00 DT. 10.05 Studio Olimpijskie — Calgary 88. 12.00 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Amu Simbel" — film dok. UNESCO. 12.45 Siedem anten. 13.15 Teatr dla dzieci: „Złote wrota" — teatrzyk piosenki z Koszyc. 14.05 Kraj za miastem. 14.35 Kij w mrowisko cz. I. 14.45 Koncert życzeń. 15.30 Kij w mrowisko cz. II. 15.40 Tel. film dok. „Mira". 16.30 Kij w mrowisko. 17.15 Teleexpress. 17.30 Kij w mrowisko. 18.00 Marek Sierocki zaprasza. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Music Hall" (3) — serial franc. 20.55 Pr. rozr. 21.30 Wyniki Totalizatora Sportowego. 21.35 Studio Olimpijskie — Calgary 88.

Poniedziałek 15 II — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 14.30 Tel. kurs rol. 15.20 Powt. przed maturą: Elementy informatyki 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT 16.25 Dla młodych widzów: Latający Holender oraz film z serii „Wszystkie żagle w górę" (10). 17.15 Teleexpress. 17.30 „Jan Serce" (9) — serial TP. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Czym żyje świat. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: J. Lohman — „Pięćdziesiąt dukatów". 21.50 Studio Olimpijskie. 22.50 DT.

Wtorek 16 II — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Fiz. kl. VIII. 9.30 Domator 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Olimpijskie — Calgary 88. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.30 Tel. kurs rol. 15.05 Powt. przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być — decyzje 15-latków 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka — mag. PCK. 17.40 Szansa — pr. publ. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Diagnoza 18.50 Dobranoc. 19.00 Kram. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak zdobywano Dziki Zachód" — serial USA. 21.25 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.40 Studio Olimpijskie.

Środa 17 II — 8.10 Hist. kl. VIII. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Olimpijskie — Calgary 88. 12.00 Biologia i higiena kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 14.45 Powt. przed maturą. 15.15 Nurt. 15.45 Pr. dnia i DT. 15.50 Los. Ex. i Super Lotka. 16.00 Calgary 88 — Jazda figur. na lodzie. 17.30 Teleexpress. 17.45 Tik-Tak. 18.20 Archiwum XX wieku 18.50 Dobranoc. 19.00 Gra o milion. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak poeci tracą złudzenia" — film fab. CSRS. 21.40 Wyniki Totalizatora Sportowego. 21.45 Studio Olimpijskie — Calgary 88.

Czwartek 18 II — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.00 Muz. kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Olimpijskie — Calgary 88. 12.00 Biol. kl. VIII. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 15.20 Powt. przed maturą: J. ang. 16.00 Informatyka dla roln. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie" — film franc. 17.15 Teleexpress 17.30 „Wizyta w pułku" — rep. 17.55 Refleksje — mag. państw socjal. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.00 Derrick — „Zamachowiec przysłał kwiaty". 21.00 Pegaz. 21.40 Studio Olimpijskie.

КІНО

Bielsk Podl. Szajka — bułg. 15. Być albo nie być — USA 16—18. Miłość Swanna — RFN 19—20. Pociąg do Hollywood — pol. 21.

Hajnówka Goniec — radz. 15—17. Matka Królów — pol. 18—21.

Czyże Pokuta — radz. Odyseja — czes. 17—21.

Michałowo Misja — ang. 18—21.

Mielnik Alabama — pol. 17—18. Wielka draka w chińskiej dzielnicy — USA. 20—21.

Milejczyce Kto przychodzi przed północą — czes. Plumbum — czyli niebezpieczna gra — radz. 17—21.

Nurzec Szkoda twoich łez — pol. 17. Misja specjalna — pol. 18—21.

Orla Radykalne cięcie. czes. Lata XX, lata XXX — pol. 17—21.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы. Імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	**14**	**1**	**Валента, Зянона**	**Мясапусная**	**6.54-16.47**	**8.50-23.21**
панядзелак	15	2	Фаўстына, Іовіта	Грамніцы	6.52-16.49	9.03- 0.00
аўторак	16	3	Данута, Юльяны	Сымона, Анны	6.50-16.51	9.18- 0.35
серада	17	4	Лукаша, Збігнева	Сідара, Мікалая	6.48-16.53	9.38- 1.48
чацвер	18	5	Канстанцыі, Сімеона	Агаты, Фядоса	6.46-16.55	10.05- 3.00
пятніца	19	6	Конрада, Марцэля	Вуколы, Хрысціны	6.44-16.56	10.22- 4.06
субота	20	7	Лявона, Людмілы	Парфена, Лукі	6.42-16.58	11.37- 5.03

ГАДАВІНЫ

95 год таму назад

18.2.1893 г. нар. выдатны беларускі пісьменнік, фалькларыст, лексікограф, грамадскі дзеяч Максім Гарэцкі (пам. 20.3.1939 г.), друкаваўся з 1912 г. у „Нашай ніве", першы зборнік апавяданняў „Рунь" (Вільня, 1914 г.), аповесць „Антон" (1914), запіскі „На імперыялістычнай вайне" (1919), аповесці „Ціхая плынь" (1918), „Меланхолія" (1920), „Дзве душы" (1919), раманы „Віленскія камунары" (1932), „Камароўская хроніка" (1937), зборнік „Народныя песні з мелодыямі" (1928), першая „Гісторыя беларускае літаратуры (да 1905 г.)" (1920), слоўнікі, артыкулы і інш. З 1931 г. у ссылцы.

80 год таму назад

19.2.1908 г. нар. беларускі паэт, любіцель беларускіх дзяцей Станіслаў Шушкевіч, друкуецца з 1924 г., першы зборнік паэзіі „Вершы" (1934), аўтар дзесяткаў кніг паэзіі, гумару, успамінаў, асабліва многа напісаў для дзяцей.

75 год таму назад

14.2.1913 г. нар. выдатны беларускі мастак-жывапісец Віталь Цвірка, у выстаўках удзельнічае з 1932 г., найбольш вядомыя карціны: „Палонных вядуць" (1946), „Жыццё адраджаецца" (1949), „Лагойскі сказ" (1960), „Сказ пра Палессе" (1965), „Беларускі матыў" і „Родны край" (1967), „Беларусь мая" (1968), „Каложа" (1969) і інш.

(Працяг са стар. 4)

зодаў фронту", ён надпіраецца непраўдзівым аргументам: „У такім апавяданні больш сказана пра вайну, чымсці ў прасторным рамане..."

М. Панфілюк калісьці пісаў, што ў яго ёсць вялікая бібліятэка, і кніжкі кладзе ён ужо ў спіхерчыку, бо ў хаце яны не памяшчаюцца. Калі так напісаў, то, пэўна, ёсць у яго і „Вайна і мір" Льва Талстога, або іншыя прасторныя раманы аб вайне. Дык ці горшыя яны праз тое, што „прасторныя"? Я думаю, што ў іх проста інакш пішацца пра вайну. У разнастайнасці ж і сіла, і надзея чалавецтва... Таму, калі хвалім „сакрацікі", не ганьма іншых твораў.

Добра, што М. Панфілюк заняўся літаратурнай крытыкай, пры гэтай нагодзе і мне ўдалося выказаць свой погляд, так дзеля разнастайнасці.

М. Махнацкі

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Родам з пявучай зямлі • З людзьмі і для людзей • Сакольская канферэнцыя • Мноства грахоў, мала рацый • Барскі аб драме • „Прысутнасць": гулялі як анёлы ў небе • Кліент — не вораг • У Свіслачанах — глуха • Яновіч яшчэ пра Англію • Рышарду і Пятру патроху (даў Панфілюк) • Ці каханне можна мерыць на „разы"? • Гутаркі аб мове • Беларуская кухня • Соннік • „Зорка" • Гумар.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1134. Аляксандр Мазалеўскі (Дуброва-Беластоцкая) — 700 зл.
1135. Іван Ждановук (Дуброва-Беластоцкая) — 500 зл.
1136. Мікалай Самойлік (Дуброва-Беластоцкая) — 500 зл.
1137. Аляксандр Кузьміцкі (Дуброва-Беластоцкая) — 500 зл.
1138. Уладзімір Парфен (Дуброва-Беластоцкая) — 1800 зл.
1139. Мікалай Дайнека (Дуброва-Беластоцкая) — 1000 зл.
1140. Уладзімір Самойлік (Дуброва-Беластоцкая) — 500 зл.
1141. Іван Пірута (Дуброва-Беластоцкая) — 500 зл.
1142. Рэгіна Парфен (Дуброва-Беластоцкая) — 300 зл.
1143. Жыхары Дубровы-Беластоцкай — 2400 зл.
1144. Узносы сялян у Гайнаўскім кааператыўным банку (аддзел у Чыжах) — 5100 зл.
1145. Пярвічная партарганізацыя паштовай установы ў Гайнаўцы — 9600 зл.
1146. Узносы сялян у Гайнаўскім кааператыўным банку — 1200 зл.
1147. Іван Федзюкевіч (Баброўнікі) — 1200 зл.
1148. Іван Місеюк (Гайнаўка) — 1300 зл.
1149. Зінаіда Рублеўская (Гайнаўка) — 1200 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:
- у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
- у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
- у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
- у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
- у Сакольцы, вуліца Варынскага 1,
- у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł, półr. 312 zł, rocznie 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28. 00-958 Warszawa. konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 192/88 r. Nakład 4.800 egz. E-2.

НЯЎЛОЎНЫ БУМЕРАНГ

Па гарадах і па марах,
З году ў год
Любой парою
Скача ўзлётна бумеранг —
Думка хітрага настрою.

Што адгор'е,
Што скала?
Ты размах бяры крытычны.
Лепш лунае за арла
Бумеранг бюракратычны.

Да высокага стала
Скаргу грозна як ні швяргай,
Вернецца,
Як і была,
Непачутай тая скарга.

Бюракрат, не як баран
На вароты, на заяву
Пазірае.
Бумеранг
Вырашае лёгка справу.

І ляціць, ляціць адказ
Бумерангам адмысловым
Ад кіраўнікоў да мас,
Каб назад вярнуцца словам,

Што як верабей-пырхун
Абначуе ў пратаколе,
Трапятун і дзед-пяпхун
Пра сякое, пра такое

Будуць біць дзень пры дні,
Дбаць пра ўкосы, пра пасевы.
Ля сталоў,
Як пень пры пні,
Цесна прывіды пасялі,

Прывіды канкрэтных спраў,
Дзеці ўказаў,
Цыркуляраў.
Бумеранг усіх сабраў
І пячаткай атаварыў.

Над нязрушнасцю пасад
Бумеранг успомніць рухі
І, не злоўлены,
Назад
Зноў трапляе ў тыя ж рукі.

Рыгор Барадулін

НІЎКА

— Аб чым можна маляць цэлую гадзіну?
— Проста нехта памыліўся нумарам...

СУСТРЭЛІСЯ

Пакрыўджаны няўвагай чалавек крычыць знаёмаму, які ідзе па другім баку вуліцы:

— Чаму не здароўкаешся?
— А я цябе бачыў ужо, — спахопліваецца той.
— Дзе?
— У сне.

МАЛА ЎЯЎЛЕННЯ

Аднаго матэматыка спыталі, што робіць адзін з яго вучняў.

— Ах, той! — махнуў рукой прафесар. — Стаў пісьменнікам. Замала меў уяўлення, каб займацца матэматыкай.

ДА МЛЫНА

Едзе па дарозе пан і сустракае свайго найміта.

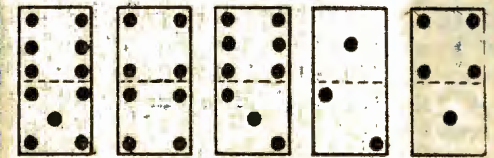
— Слухай, Іван, ты чаго так зажурыўся?
— Ды трэба да млына...
— Дык едзь! Млын жа працуе.
— Ды ў тым і справа, што няма чаго везці і няма на чым.

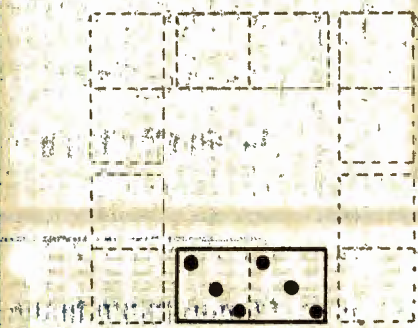
ПА ГУЗІКАХ

У школьнай раздзявалцы патухла святло.

— Як ты цяпер пазнаеш сваё паліто? — запытаўся Андрэйка ў Пеці.
— Па гузіках.
— Цікава, якія ж яны ў цябе?
— А іх у мяне зусім няма.

ВАРУХНІ ГАЛАВОЮ

У вызначаных пункцірам месцах размясціць пяць костак даміно так, каб сума ачкоў уздоўж кожнага боку квадрата была роўнай 14.

„Адкрытай камерай".

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Ну, што, Мікола, кажуць, ты ўжо перабудаваўся? Гэта праўда?

— Я дык перабудаваўся, а вось варштат, на якім працую, перабудаваць нельга... Бо ён дарэвалюцыйны.

*

У Сміта памёр багаты дзядзька.

— Скажы, ён знаходзіўся ў здаровым розуме і цвёрдай памяці да апошняй мінуты? — пытае Сміта сябар.

— Не ведаю. Завяшчання яшчэ не апавяшчалі.

*

У камеру прывялі новага вязня.

— За што пасадзілі? — пытаюць яго насельнікі камеры.

— Я ўкраў бумажнік...

— Дык ты кішэннік? І ў гэтага прахвоста яшчэ хапіла нахабства з'явіцца тут, сярод высокіх дзяржаўных чыноўнікаў, барменаў, прадаўшчыкоў і лазеншчыкаў?!

З „Весніка Задрыпоніі"

АБВЕСТКА ЛАБАРАТОРЫІ ЭТАЛОННАГА ЧАСУ

Календары з трыма нядзелямі ў тыдні, якія днямі выпусціла сябрына „Сонечная крыніца", лічаць несапраўднымі.

АДКРЫЦЦЕ ДАЦЭНТОВІЧА

Лішнім з'яўляецца не толькі трэці, але і другі.

З Салаухіна

КОЛЯ, НАЗАД!

Апынуўся я неяк у камандзіроўцы ува Франкфурце-на-Майне і ў пятніцу вечарам быў у гасцях у адным доме. Германія Германіяй, але дом рускі.

За сталом я прагаварыўся:

— А дык заўтра субота... лазневы дзень. Мае сябры пойдуць у лазню...

— Між іншым, — сказаў гаспадар стала, — я таксама заўтра іду ў лазню. Хочаце са мною? Толькі майце на ўвазе, лазня сумешчана. — І звярнуўся да жонкі: — Каця, ты не пойдзеш з намі?

Каця запунсавалася:

— Ды не ўжо... Калі б не знаёмы... пасля сённяшняй вячэры няёмка...

....

Першае, што кінулася ў вочы ў лазні, — прасторнасць, малалюднасць і, відома, чысціня. Не сустрэўшы ніводнага чалавека, мы прайшлі ў тое памяшканне, дзе па сценах уладжаны шафкі для адзення. Тут ужо былі людзі, але зноў-такі вельмі мала. Так, праз тры шафкі ад мяне раздзявалася юная светлавалосая дзяўчына. Ну мала што? На пляжы таксама ляжым і загараем усе супольна. Я знарок замарудзіў сваё раздзяванне — паглядзець, які там купальнічак застанецца на суседцы, каб не трапіць у няёмкае становішча самому. Але на дзяўчыне пасля трох-чатырох не-спрытных рухаў не засталося ніякага купальніка. Як ні ў чым не бывала яна пайшла ў душавое аддзяленне. Было б смешна цяпер застацца і хадзіць па лазні ў трусах ці нават у плаўках.

....

У той час бадзялася нас па лазні каля трыццаці чалавек. Можна было здагадацца, што некаторыя прыйшлі парамі: хлопец і дзяўчына, муж і жонка (але вось муж, жонка і знаёмы, як высветлілася ўчора за вячэрай, — было б няёмка). Большасць людзей прыйшлі, пэўна, самі па сабе, адзінокімі. Або сяброўкі. Або група сяброў.

Некалькі разоў я вяртаўся да думкі запісаць гэту невялікую „лазневую" прыгоду, але не хапала тут нейкага штрыха, завяршальнага мазка. З'явіўся гэты штрых, у старых маскоўскіх цэнтральных лазнях. Адзін з маіх сулазнікаў Коля расказваў, як ён таксама, аказваецца, пабываў у сумешчанай лазні. Праўда, здарылася гэта не ўва Франкфурце, а ў іншым германскім горадзе — Мюнхене. З ім у загранічную камандзіроўку паехаў малады наш спецыяліст, і паехаў ён заграніцу ўпершыню. Ну, перад першым выездам ён атрымаў, як звычайна, адпаведны інструктаж: „Мюнхен — горад складаны. Трэба пазбягаць алкаголю, начных весялільных прадпрыемстваў, выпадковых знаёмстваў, жанчын, адзінокіх прагулак па гораду..."

І вось немец, прадстаўнік фірмы, што прымала двух нашых спецыялістаў, дабрадушна прапанаваў госцям фірмы добрую сауну. Ці то слова „сумешчана" яны прапусцілі міма вушэй, ці то не зразумелі значэння гэтага слова, але пайшлі ў лазню з лёгкай душой і спакойным сэрцам. Супала так, што пакуль бралі білеты і раздзяваліся, лазня не выявіла перад імі сваёй сумешчанасці. Яны адчынілі дзверы і ступілі ў парыльню...

Навічок схапіў за руку свайго суайчынніка;

— Коля, назад! Правакацыя!